

Eina nuo 1988 m. spalio 28 d.

LPKTS puslapis interne: <http://www.lpkts.lt>

Nr. 11
(1081)

LIETUVOS POLITINIŲ KALINIŲ IR TREMTINIŲ SĄJUNGOS SAVAITRAŠTIS

* 2014 m. kovo 21 d. *

Broliams Budnikams žuvę tėvai visada buvo didvyriaiai

Vasario 16-ają, minint Valstybės atkūrimo dieną, Prezidentė Dalia Grybauskaitė už nuopelnus Lietuvos Respublikai ir už Lietuvos vardo garsinimą pasaulyje mūsų valstybės ordinais ir medaliais apdovanojo 38 šalies ir užsienio valstybių piliečius. Garbingi apdovanojimai buvo skirti ir dviem 1945 metais žuvusiems Ukmergės krašto šviesuoliams. Mokytoja Valentina Budnikienė apdovanota Vyčio Kryžiaus ordino Karininko kryžiumi, jos vyras savanoris Florijonas Budnikas – Vyčio Kryžiaus ordino Riterio kryžiumi.

Prezidentūroje tėvams skirtus apdovanojimus atsiėmė trys jų sūnūs – Juozas, Antanas ir Gediminas Budnikai.

Dalyvavimas Valstybės atkūrimo dienos iškilmėse, kur pagerbtas už Tėvynė žuvusiųjų Laisvės kovotojų atminimas, Budnikams ne tik atgaivino skaudžius prisiminimus. Tai buvo proga pasididžiuoti savo tėvais, kurie rizikavo, nepaisė tykančių pavoju, neišdaė savo idealų.

„Mums NKVD smogikų nukankinti tėvai visada buvo didvyriaiai, jų šviesų atminimą gerbiame ir saugome iki šiol. Visada žinojome, kokiu keliu lemta mums eiti per gyvenimą, visi trys stengėmės nuo jo ne-nuklysti...“ – kalbėjo Gediminas Budnikas.

Laime džiaugėsi neilgai

Florijonas Budnikas ir Valentina Pakėnaitė šeimą sukuoře prieškaryje, sulaukė trijų sūnų – Juozo, Antano ir Gedimino. Tačiau šeimyninė laimė truko labai trumpai.

„Ramiai ūzavo Užulėnio miško pušys rytinę maldą, kai iš naktinio žygio grįžė Vyčio apygardos partizanai suėjo į slėptuves, kurių čia būta ne vienos. Vyčio apygardos įkūrėjas ir pirmasis vadas kapitonas Juozas Krikštaponis mėgo drausmę, punktualumą, ištikimybę tautos idealams. Nieka da nepriėmė neapgalvoto sprendimo, abejončiam managiai patarė, neužgavo kitaip mąstančiojo.

I Vyčio apygardos Plieno

Broliai Antanas, Gediminas ir Juozas Budnikai su Lietuvos Respublikos Prezidente Dalia Grybauskaitė

būrių istojo ir Florijonas Budnikas iš Paužuolių kaimo, Taujėnų valsčiaus. Kodėl? Gražiai tvarkomi Šaulių sąjungos nario ir pavasarinko namai masino lankytis Taujėnų nusikalstelius – stribus. Buvusio šaulio, pavasarinko, aktyvaus veikėjo autoritetas piktino Taujėnų apilyšelius „liaudies“ gynėjus. Nuolatinės kratos, plėškivimai šeimininką išvedė iš kantyrbės... Apsilankys jie – dairykis, ko netekai.

– Eisiu į mišką, paimsiu ginklą ir ginsiu namus, kitaip liksim basi, be duonos, – sakė vyras žmonai.

– Nelauk, paskubék! – pritarė žmona Valentina, – kitaip liksim bedvasiai, tarsi pritarė okupacijai... – tai eilutės iš Albinos Slavicko knygos „Kapai be kryžių, kryžiai be kapų“.

Kai 1944-aisiais vyras išėjo į mišką ir įsitraukė į kapitono J. Krikštaponio vadovaujamą partizanų būri, žmona su trimis mažyliais liko viena. Vyriausiam Juozui dar nebuvo né penkerių, Antanas baigė trečius, o Gediminas žengė tik pirmuosius metelius. Seima gyveno Užugirio mokykloje, kur Valentina Budnikienė tuo metu mokytojavo.

Tapo partizanų ryšininkė

Negana to, kad ant moters pečių gulė visi namų rūpesčiai, ji kaip įmanymada stengési padėti beslapstantiems partizanams – vyru Florijonui bei jo

bendražygiam. Rizikuodama gyvybe, Valentina jiems pranešdavo svarbias žinias, platino pogrindinę literatūrą, nešdavo į mišką maisto, skalbė ir taisė jų rūbus, netgi slaugė sužeistuosis. Jausmus Tėvynei Lietuvai V. Budnikienė išliedavos savo eileraščiuose ir juos skaitydavo mokiniams per pamokas.

Kartu su Valentina Užugiryje mokytoja dirbusi Juzė Dirsysė-Žižienė savo atsimini muose rašė, kad „tuo laikotarpiu Užugiris buvo vadinamas atskira respublika, nes be tiesioginio miško valymo vietiniai Taujėnų stribai retai kada užklýsdavo, miškai buvo pilni partizanų. Mokytojų darbas buvo labai sunkus. Sovietai ir stribai įtarinėjo, kad mokytojai turi ryšį su partizanais. Gal dėl to, kad Užugirio mokykla buvo tarp miškų, labai tankiai partizanai ne tik naktimis, bet ir dienomis apsistodavo mokykloje. Dabar, kai prisimenu, tai šiurpas apima. Jaunystėje bausi nebuvो...“

Partizano žmoną palaikė ir sunkumas įveikti padėjo tikėjimas, jog kova už Lietuvos laisvę ilgai netrukus. Nė akimirkai jos neapleido viltis, kad priešai bus nugalėti, kovotojai grįš į namus ir kurs laimingą gyvenimą, augins vaikus.

J. Dirsysė-Žižienė mena kaip abi mokytojos palaikė ryšius su partizanų ryšininkais. Kartą vakare sužinojo, kad bus miško valymas.

(keliamo į 7 psl.)

Paskutinis rytas tėviškėje

„Mažai pasaulyje yra tautų, patyrusių tokią ilgą ir slogią svetimų priespaudą, kaip lie-tuviai. Galingi kaimynai siekė juos užkariauti. Vieni norėjo suvokietinti, kiti – sulenkinti, treti – surusinti. Stalinizmas panaudojo ir ištobulino šimtmecių patyrimą deportuojant kitataučius, kitatikius ir katinicius. 20 amžiaus vidurio Lietuvos gyventojų deportacijos savo mastais ir žaurumu toli pralenkė visus ankstesnius trémimus drauge paėmus. Trémimai vykdyti 1941–1953 metais. Antrasis pagal gausumą trémimas „Priboj“ („Bangų mūša“) buvo vykdomas 1949 metų kovą ir rėmėsi nutarimu „Dėl buožių ir jų šeimų, šeimų banditų ir nacionalistų iškeldinimo iš Lietuvos, Latvijos Ir Estijos“ (Eugenijus Grunkis).

Praėjus 65 metams po dižiojo trémimo, noriu pasidalyti savo mamos Nastės Ruškytės-Paulauskienės užrašy-

tais prisiminimais apie paskutinę tėviškėje praleistą dieną, 1949 metų kovo 25-ąją.

Ankstyvas rytas Rudgalvių kaime, Endriejavo seniūnijoje, Klaipėdos rajone.

– Marele, Marele, kelkis greičiau, reikia septyniems žmonėms paruošti pusryčius. Aš pakapsiu kiaušinėnės, o tu atsikėlus pamelžk karves, duosiva pieno užsigerti. Bus greičiau, nes jie labai skubina, – keilia mama seserį. Man irgi sako:

– O tu, Nastele, irgi kelkis, liepė visą šeimyną pažadinti, kažkas čia negerai.

Man baisiai nesinori keltis. Rytas šaltas, dar tik švinta, tamsoka. Vakar su Maryte labai dūkome visą dieną. Tėvai buvo išvykę į mugę. Mudvi viena kitos išsiilgusios, nes aš tik užvakar grįžau atostogų iš gimnazijos. Tad nieko ir nedirbo me, nors mama buvo liepusi Marytei rankšluosčius austi, o man padėti namų ruošoje.

(keliamo į 5 psl.)

Teprabunda mūsų stiprybė

Kauno arkivyskupijos vyskupo augziliaro Kęstučio KĖVALO kalba iškilmingame Nepriklausomybės atkūrimo dienos – Kovo 11-osios minėjime Seime

Vakarų civilizacija yra atradusi tris kertines sąlygas laisvei pasiekti ir išlaikyti – tai ribota valdžia, ūkinės veiklos laisvė ir moralinė kultūrinė tvarka. Ribota valdžia, nes ji negali būti savavaliska, ji atstovauja ne sau, bet visiems žmonėms. Laisvė ūkinėje veikloje, kadangi žmogus turi teisę kūrybiškai dirbti ir savarankiškai pelnyti duoną sau ir savo šeimai. Moralinė kultūrinė tvarka, kadangi žmogus turi laikytis dorovinių įstatymų ne iš baimės, o iš видinio įsitikinimo. Šiam trijų laisvos visuomenės sektorių išgryzinimui labai pasitarnavo krikščionybė, kuri pabrėžė, kad žmonės, sukurti pagal Kūrėjo paveikslą, turi lygias teises ir pareigas. Šiuo pagrindu buvo rašomas modernių valstybių laisvės deklaracijos ir konstitucijos.

Lietuva, savo nepriklausomybės aktais įsiliejusi į vaka-rietiskų valstybių šeimą, per

gana trumpą laiką yra pasiekusi gan įspūdingų rezultatų. Pagal 2013 metais atliktą pasauolio tautų ekonominių laisvės indeksą Lietuva yra 21 vietoje. Tai beveik neįtikėtina žinant, kad buvo tiriami 186 pasaulio kraštai, o nuo 1990 metų kovo 11 dienos praėjo vos 24 metai. Tačiau dar daug ką turime nuveikti tobulindami šiuos tris visuomenės sektorius. Noriu atkreipti dėmesį į mūsų laisvės vieną iš kertinių polių. Tai mūsų valstybės moralinė-kultūrinė tvarka. Ji brėsta šeimoje, pasireiškia viltimi ir troškimu saugoti Tėvynės laisvę.

Apie moralinės tvarkos reikšmę laisvos visuomenės išsaugojimui popiežius Jonas Paulius II yra pasakęs: „Istorija moko, kad demokratija be dvasinių vertybų nesunkiai virsta aiškiu ar paslėptu totalitarizmu.“

(keliamo į 4 psl.)

Paminėtas veiklos dešimtmetis

Kovo 15 dieną LPKTS salėje įvyko TS-LKD partijos Kauno Politinių kalinių ir tremtinių frakcijos ataskaitinė rinkiminė konferencija. Konferencijos pradžioje sugiedotas Lietuvos himnas, tylos minute pagerbtai žuvę ir mirę politiniai kaliniai ir tremtiniai.

Konferencijai pirmininkavo frakcijos pirmininkas Juozas Yla ir pavaudutojas Antanas Jočys. Svarbiausiai darbotvarkės klaušimai – Kauno PKTF veiklos ir Etikos ir procedūrų komisijos atskaitos, pirmininko bei tarybos rinkimai.

J.Yla informavo, kad Prezidento rinkimuose vienigai remiaime Prezidentę Dalią Grybauskaitę, pristatė kandidatus į Europos Parlamento rinkimus. Apgailestavo, kad rinkimų kovoje nedalyvaus mūsų keltas kandidatas Gvidas Rutkauskas. Konferencijoje dalyvavę Marijus Panceris, TS-LKD Kauno sueigos tarybos pirmininko pavaduotojas, pristatė kandidatų į Kauno miesto savivaldybės tarybą reikalavimus. Formuoti kandidatų sąrašus galima iki gegužės 1 denos, o iki birželio 15 dienos turi įvykti slaptas reitingavimas.

Kol dirbo balsų skaičiavimo komisija, išklausėme sve-

Iš kairės: Antanas Jočys, Juozas Yla ir Vincē Vaidevutė Margevičienė

Kauno PKTF nariai ir konferencijos svečiai LPKTS salėje

čių sveikinimus: miesto meras Andrius Kupčinskas ir TS-LKD PKTF pirmininkė, LR Seimo narė Vincē Vaidevutė Margevičienė įteikė padėkos raštus aktyviausiems frakcijos nariams. Sveikinimo žodži tarė LR Seimo narys Rytas Kupčinskas, kiti Seimo nariai – prof. Vida Marija Čigriekienė ir prof. Arimantas Dumčius.

Po sveikinimo kalbų ir diskusijų buvo paskelbti balsavimo rezultatai. Iš dviejų kandidatūrų – Juozo Ylos ir Veronikos Burneikiene – Kauno

PKTF pirmininku išrinktas J.Yla.

Pabaigoje klausėmės Vaičekonių šeimos trumpo, bet nuotaikingo koncerto. Susirinkusieji galėjo pasigrožėti dailininkės Eugenijos Ivaškevičiūtės spalvingais tapybos darbais.

Audronė KAMINSKIENĖ
Nuotraukos Jono Sakelio

Prašymas paremti

2014-ieji įsimintini tuo, kad lygai prieš 70 metų, 1944 metų liepos 14-ąją, į Lietuvą sugrijo sovietinė kariuomenė, kartu su ja ir kitos represinės struktūros. Lietuva pakilo į kovą prieš okupantą.

Vienas iš pirmųjų pasipriešinimo dabartiniuose Kaišiadorių, Širvintų, Trakų, Ukmergės, Kauno rajonuose organizatoriu buvo Lietuvos kariuomenės viršila Jonas Misiūnas, turėjęs Žalio Velenio slapyvardį. Žinoma, kad jau 1944 metų liepos 8-ąją jis buvo suorganizavęs bent du partizanų būrius Kauginių (Žaslių valsčius) ir Čiobiškio (Musninkų valsčius) apylinkėse.

Šia proga LPKTS ruosiasi išleisti knygą „Jonas Misiūnas

Žalias Velnias“. Jos autoriai – rašytojas Stanislovas Abramavičius ir istorikai Kęstutis Kasparas bei Darius Juodis.

Kaip visada, kreipiamės į jūs, gerbiami mūsų skaitytojai, paramos knygai. Gerieji žmonės, padėjė išleisti šią knygą, bus apdovanoti jų vardiniu egzemplioriumi, jų pavardes spausdinsime mūsų laikraštyje ir knygoje, juos pagerbsime knygos pristatymuose.

Aukas prašytume pervesti į Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos, įmonės kodas 300032645, sąskaitą LT86 4010 0425 0156 6754, DNB banko Kauno skyrius.

Iš anksto dėkojame.

LPKTS valdybos pirmininkas
Edvardas STRONČIKAS

LPKTS XXI suvažiavimo delegatų dėmesiui!

Kovo 29 d. (šeštadienį) 10.30 val. „Girstučio“ kultūros ir sporto centre (Kovo 11-osios g. 26, Kaune, žr. schema)

Įvyks LPKTS XXI ataskaitinis rinkiminis suvažiavimas.

Delegatų registracija nuo 9.30 val.

Nepamirškite atsivežti filialų vėliavas.

Kupiškio padangėje

Ir Kupiškio padangėje, kaip visoje Lietuvoje, panašus rūpesčiai ir džiaugsmai. Panashūs ir likimai. Bėgdami metai palieka pėdsakus – darbų vaisius, atneša ir jubilių šventes, leidžiančias pasidžiaugti ir įvertinti pabaigtvių vainikais.

Kovo 8-ąją Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos Kupiškio skyrius (filialu tegul vadinas biurokratinuojuose raštuose) atsventė 25 metų jubiliejų. Žodžiai, kuriais sveikiname gražios sukakties proga, savaime kyla iš nuoširdžios, geros giesmės: „Ilgiausiu metu, laimingų metų, sveikatos metų!“ To ir linkime visiems Kupiškio krašto likimo sesėms ir broliams.

Sventė prasidėjo kunigo R. Gudelio aukotomis šv. Mišiomis už tremtinius ir politinius kalinius, Laisvės kovotojus – už gyvuosius ir mirusiuosius. Iš bažnyčios susirinkusieji patraukė į Verslo ir technologijų mokyklą, kurioje patalpas jubiliejiniam, kartu ir atskaitiniam rinkiminiam susirinkimui malonai suteikė direktorė Lina Kaušakienė, pati su rožių puokšte atvykusi pasveikinti dalyvių. Tariame ačiū Jai.

Sventinį posėdį pradėjo LPKTS Kupiškio skyriaus pirmininkė, mokslinės agronomijos specialistė Dalia Dyrienė. Po atskaitinio pranešimo ji vienbalsiai buvo išrinkta skyriaus pirmininke naujai kadenčiai. Malonu, kad prie skyriaus vairo vėl stojo veikli, energinga moteris.

Sventėje dalyvavo ir kalbėjo svečiai – Kupiškio rajono savivaldybės meras Jonas Jarutis, LR Seimo nariai Sergejus

Jovaiša, Aleksandras Želtinis, TS-LKD Kupiškio skyriaus pirmininkas Dainius Baraudas, LPKTS valdybos narys, Panevėžio apskrities koordinatorius Algirdas Blažys ir kiti.

Džiugu (net truputį pavydu), kad Kupiškio buvę tremtiniai ir politiniai kaliniai turi juos suprantantį ir atjauciantį rajono merą, savivaldybės vadovus, nenumojančius ranka į jų kuklius poreikius. Ačiū kupiškėnams – jie nedangsto abejingumo lėšų trukumui, kaip kai kurių kitų savivaldybių vadovai.

Baigiantis posėdžiui, skyriaus nariams, pasižymėjusiems darbais, buvo įteikti Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių sajungos apdovanojimai – žymenys „Už nuopelnus Lietuvai“, padėkos raštai, gėlių žiedai.

Neliko be apdovanojimų ir svečių. Jiems atiteko nuostabiai kvapni kupiškėnietiška duona. Duona, apie kurią sava-jota tremties ir lagerių laikais.

Vėliau koncertavo dainoriai iš Vilniaus „Ugniaivijas“. Jie padainavo senovinių ir nesenos praeities dainų, šiltais plojimais palydėtų ir šilumą širdyje palikusių.

Pasėdėjė už skobnių, pavaišinti, pasidaliję vargais ir džiaugsmais, kaimyniškomis naujenomis, skirtesi žmonės, išsinėsdami šviesesnių die-nų viltį, dėkingumą visiems šių dienų švyturiams, nešantiems šviesą ir neleidžiantiems kasdienybei užgožti vargų cemen-tuotai draugystei.

Ilgiausiu metu, mieli Kupiškio bendražygiai!

Algirdas BLAŽYS

Ivykiai, komentarai

Sankcijos – lazda dviem galais

Pasaulis toks neramus nebuvo nuo pat šaltojo karo laikų. Vienintelė nerimo priežastis – Rusijos agresija, įvykdita prieš suvereną kaimyninę valstybę, kurios tautą Rusija lyg pasityčiodama vadina broliais. Deja, brolystė greitai bai-giasi, kai tas brolis užsimano gyventi savo protu. Tarptautinė bendruomenė negali nereaguoti į tokius tarptautinės teisės nepaisymus, todėl kone vienos šalys pasmerkė Rusijos veiksmus. Tiesa, buvo ir pritariančių – Sirijos diktatorius ir Šiaurės Korėja. Silpną palai-kymo balsą reiškė ir Venesuela, tik šiomis dienomis ji pati išgyvena panašią į Ukrainos Maidano situaciją, taigi neturi kada aktyviau kištis.

Karinis įsikišimas – kraštinė, pati brangiausia ir nuostolingiausia priemonė, todėl nenuostabu, kodėl tarptautinė bendruomenė ieško būdų, kaip sutramdyti Rusiją be ginkluoto poveikio priemonių. Bet kokios sankcijos – lazda dviem galais, taigi tenka rinktis mažesnį. Na, o žinant, kad Rusijos ekonominė situacija ir taip prasta, niekas nenori visiško šios branduolinės šalies kracho, kurio pasekmės tikrai būtų nenuspėjamos. Štai ir atsakymas, kodėl Vakarai „tūpčioja“ spręsdami, kokių priemonių imtis prieš Rusiją. Trumpai tariant, kaip padaryti, kad ir vilkas būtų sotus, ir avis sveika?

Taigi Rusijos popieriai prasti: krenta rublio kursas – jau nuo pernai metų kovo, pa-sak finansų analitikų, rublis nukrito daugiau nei 18 pro-

centų, dar labiau jam smogė nestabilumas Kryme. Tarsi to būtų negana, rusams ima sprūsti iš rankų dujų tiekimo į Europą monopolis, o juk 80 procentų naftos, 70 procentų dujų Rusija parduoda Europos Sajungai. Čia dar amerikiečiai, siūlydami europiečiams pigesnių skalūninių dujų, skelbiasi iki 2016 metų ketinantys atimti iš rusų Europos dujų rinką... Tai reiškia, kad Rusija neteks didžiausio valiutos iplaukų šaltinio. Taip pat rimtais išbandymais „kvepia“ ir neapsakoma praraja tarp turčių ir absoliučios daugumos paprastų žmonių, kurių kasdienybė – skurdas ir beviltiškumas, skandinamas alkoholyje. Politologai teigia, kad V. Putinui tenka lenktyniauti su laiku, siekiant išvengti „pavasario“ savo šalyje.

Tad kai kalbame apie sankcijų poveikį vienai ar kitai pu-sei, pagalvokime, kas ko ne-tenka. Geriau pagalvojus, išeitų, jog Rusijai Europos Sajunga reikalinga labiau nei pastarai Rusija. Todėl kalbos, kad be Rusijos dujų Europa prapuls, yra nepagrūstos. O štai sankcijos, kurių ES ir kitos Vakarų valstybės imasi prieš Rusiją, jai nieko gero nežada. Jau girdžiu mūsų „euroskeptikų“ priekaišaujančius balsus – „Vakarai nieko nedaro“ ir tuo pat – „ES sankcijos nenaudingos Lietuvai“. Idomi pozicija – tai reikalaujama sankcijų, tai teigama, kad jos pakenks Lietuvai... Tai ką siūlote, kokius receptus patartumėte, kad Rusija pradėtų gerbtį tarptautinės teisės normas? Karinės jėgos panaudojimą prieš Rusiją? Ir kas tas baudėjas turėtų būti – ES ar JAV? Klausimų daug, atsakymo – nė vieno. Tik akiavaizdu, kad tas „euroskeptikų“ priekaištas ES ir JAV, ne-

va bijančių imtis griežtų priemonių prieš Rusiją, tėra pataikūniška simpatijų Rusijai iš-raiska.

Iš pradžių tylėjė, prabilo ir mūsų verslininkai, „sukantys“ verslą Rusijoje. Tuo, ką išgirdome, sunku patikėti... Pasi-klausius jų atrodo, kad gyvenome ramiai, gražiai ir laimingai, bet štai kažkoks nevisaprotis ēmė ir prisikabino prie Rusijos, ypač Gruzijoje, Čečėnijoje ir Moldovoje. Jei Rusija supyks, iš mūsų verslininkų gali nebe-pirkti nei pieno, nei svieto, nei kumpių, ir net dujų gali nebe-parduoti. Žodžiu, vieni nuo-stoliai. Keista, bet ar tai pirmas kartas, kai Rusija taip pasiel-gia? Gal metas mūsų verslininkams pasieškoti ramesnių rinkų? Bet ne, pasirodo, Rusijoje gaunamas daug didesnis pel-nas, be to, ir pinigai greičiau ateina. Išskyrus vieną blogybę – labai jau didelė rizika, kad korupcijos apimtoje Rusijoje viskas priklauso nuo politinių V Putino planų. Bet Rusijoje besidarbujantys mūsų verslininkai vadovaujasi avantiūris-tų logika – „kas nerizikuoja, tas negeria šampano“. Na, at-rodytu, turėjo pakakti 1998 metų krizės pamoką suprasti, kad šampanas ne retai gali pra-rūgti. Deja, nepasimokyta, tačiau kaltė už pasekmes nurašo-ma politikams, neva be reikalo puolantiems Rusiją. Ponai-verslininkai, ar mūsų politikai kritikuos Rusiją ar ne, protestuos ar neprotestuos prieš jos agresiją Ukrainos atžvilgiu, vis tiek niekas negali garantuoti jūsų verslo sėkmės neprogno-zuojamos valdžios valdomoje šalyje. Žmonės Lietuvoje pasi-baisėjo tokiu savanaudišku po-žiūriu ir taikliai pavadino ry-puojančius verslininkus „kal-bančiomis dešromis“. Yra ir dar keletas dalykų, kodėl „kal-

bančios dešros“ ant svarstykliliu nesidrovi dėti žmogiškų vertybių ir savanaudiškumo: Rusijoje verslas neatsiejamas nuo politikų įtakos, todėl niekas negali garantuoti, kad kažkas iš mūsų „kalbančių dešrų“ Rusijoje nesutiko už geresnes verslo sąlygas dirbtį specialio-sioms tarnyboms. Vienoje TV laidoje Mečys Laurinkus teigė, kad verslo žmonės visada domino speciališias tarnybas, to-dėl egzistuoja tikimybė, kad kai kurie išverslininkų gali būti susiję (i žurnalistės klausimą, ar toks atvejis tiktų V. Uspas-kichui, M. Laurinkus atsakė teigiamai).

Referendu-mas – irgi kar'o dalis

Referendumas Kryme įvyko, nors, tiesą sakant, jokio skirtumo, kokie jo rezultatai – Kremliaus seniai nuspręsta, kad Krymas turi priklausyti Rusijai. Iš pradžių Kremlius dar vaidino, kad Krymas – Ukrainos teritorija, pažadėjo už jūrų uosto nuomą Janukovyčiui duoti pigių dujų, bet pažado neištesėjo... Kai paaškėjo, kad ukrainiečių tauta, išvijusi korupciją persisunkus ir kraju-jususitepusi prezidentą Janukovycių, nori eiti europėjimo keliu, Putino nervai neišlaikė – kaip visuomet, ēmési darbuotis „kirviu“. Rezultatas – su-kelta grėsmė visam regionui, tarptautinė bendruomenė pri-versta imtis sankcijų. Netgi Kinija, ištikima šalininkė Jungtinių Tautose, nepalaikė Rusijos... Mūsų politologai ir istori-kai pastebėjo, kad Krymo aneksija labai primena įvykius Lietuvoje 1940 metais, kai jve-dus sovietų kariuomenę, buvo

skubiai suorganizuoti Seimo „rinkimai“ ir netrukus pasi-prašyta į „broliskų tautų“ ka-lėjimą, atsiprašau – „šeimą“. Lygiai tas pats vyksta Kryme, tiesa, ten kai kur už prisijungi-mą prie Rusijos balsavo ne 99 procentai, o 123 procentai, tai yra daugiau gyventojų, nei gy-vena... Objektivumo dėlei tenka pridurti, kad 1940 me-tais Lietuvoje absoluti gyven-tojų dauguma nesidžiaugė, o štai Kryme, kur rusakalbiai su-daro didžiausią gyventojų da-lį, džiaugsmas dėl jungimosi su Rusija liejasi per kraštus. Ne-sidžiaugia tik tikrieji šio krašto gyventojai tutoriai ir ukrai-niečiai, bijantys susidorojimo.

Politologai spėliojo, kokias perspektyvas Putinui suteikia referendumo farsas ir atvirščiai – i kokį akligatvį jis gali nu-vesti. Juk prisijungdamas Kry-mą prie Rusijos jis turės galutinai atidengti kortas ir pripa-zinti, kad nebuvo nuošalyje (kaip iš šiol bandė vaidinti pa-sauliui), kad Rusija įvykdė sve-timos valstybės teritorijos aneksiją. Iki šiol buvo vaidina-mas spektaklis, kuriuo tar-pautinei bendruomenei bandyta įteigtī, neva Krymo įvykiai – Ukrainos vidaus reikalas, į ku-riuos Rusija tiesiogiai nesikiša, ir karinės pajėgos, užėmusios Krymą, tėra vienos savanorių savigynos būriai. Greičiausiai Putinas vaidins ir „nekaltą“ Krymo savanoriško prisijungimo prie Rusijos spektakliu-ką – juk pripažindamas Krymo referendumą jis negali nuvilti vietas rusakalbių ir Rusijos gy-ventojų, išgyvenančių afekto būseną. Tik įdomu, kaip jis tai „iteisins“ tarptautiniu mastu? Jei V. Putinui tai pavyktų – bai-giamoji kar'o prieš Ukrainą Kryme fazė būtų pergalina. Bet ne galutinė.

Gintaras MARKEVIČIUS

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos tarybos kreipimasis

lime teigti, kad švietimo siste-moje yra spragų.

Lietuvos istorija moksle-viams pateikiama Europos ir pasaulio įvykių kontekste ir kai kurie reikšmingi Lietuvos įvy-kiai minimi lakoniškai – keliomis eilutėmis ar pastraipomis. Tokie istoriniai faktai, kaip knygneštė, pasipriešinimas bažnyčių naikinimui, Vilniaus krašto okupacija, 1941 metų birželio 22–28 dienos sukili-mas, „Lietuvos Katalikų Bažnyčios Kronika“ ir kiti vadovė-liuose išdėstyti apgailėtinai.

Lietuvos politinių kalinių ir tremtinių bendrijos (LPKTB) taryba, įvertindama menką valstybės požiūrį į istorinės at-minties išsaugojimą visuome-

nėje, į tai, kad neskatinamas vieningas istorinės praeities suvokimas, lojalumas valstybei ir aktyvumas viešajame gyve-nime, pritaria LRS svarstomo Tautos istorinės atminties įsta-tymo projekto Nr. XIP-4631(2) tikslams ir jo dvasiai.

Įstatymo projekto aiškinamajame rašte rašoma: „Nese-ni empiriniai tyrimai liudija, kad tiek didesnis domėjimasis istorija, tiek savo tautos, kaip istorijos subjekto, supratimas lemia ir didesnį tapatinimąsi su valstybe, jos istorinio tėstinimo suvokimą ir galiusiai pat-riotiškumo lygi. Tai tikslas, kuriam siekti būtina nuosekli ir kryptinga Tautos istorijos at-minties politika.“

Manome, kad šio įstatymo įgyvendinimo sėkmė didžiai da-limi priklausys nuo nuoseklaus ir kryptingo jaunosios kartos ugdymo, skatinant pažinti sa-vо krašto istoriją, patriotinius jausmus, diegiant pilietinių ir demokratijos principų supratimą. Visuomenei, prastai ži-nančiai savo krašto istoriją, valstybinės šventės, atmintinių datos bei atmintinių metai netaps vertėbe, nuolat stigs „valstybės idėjos supratimo ir palaikymo“, patriotiškumo, žmonės nesijaus esą pilnaverčiais piliečiais, dėl to visos priemonės, numatytos projek-te, galiapti vienadienėmis arba komercinėmis.

Tūkstantmetė Lietuvos is-

torija – nuo pirmojo jos vardo paminėjimo iki šios dienos, yra nepertraukiamai, didinga, garbinga ir prasminga, todėl ver-ta didesnio jaunosios kartos dėmesio.

Siekiant tautinėje mokykloje įtvirtinti Lietuvos istorijos reikšmę šalies piliečių ugdy-mui, jos reikšmę Europos ir pasaulio istorijoje, pasiskome ir prašome įvesti bendrojo la-vinimo mokyklose vientisā, nuoseklū ir atskirą Lietuvos is-torijos kursą. Esame įsitikinę, kad įgyvendinus šią priemonę, atsirastų reikšmingas instrumen-tas „istorinės atminties politikai įgyvendinti, iprasmini-Tautos istorinio paveldo at-minimą, jo prioritetus...“

Teprabunda mūsų stiprybė

(atkelta iš 1 psl.)

Tos dvasinės vertybės yra žmogaus ir visuomenės moraliniai gebėjimai. Vienas iš Amerikos kūrimo tėvų Džeimso Medisonas (James Madison) kartą pastebėjo, kad žmonės, kurie nesugeba valdyti savo aistru asmeniniame gyvenime, sunkiai sugebės praktikuoti savęs valdymą viešajame gyvenime. Kitaip tariant, jei krašto žmonių nevaldo moralinės dvasinės vertybės, jų aistras turėtų valdyti policija. Jei vis didesnės visuomenės dalies moralinės vertybės yra ignoruojamos, visada atsiras „tvirtos“, o gal net „geležinės rankos“ politikos šalininkai, kurie iškélé savo lyderius, vertybų išsaugimo varden galiausinti net smurta.

Valstybėje esanti valdžia turi įstatymais įtvirtinti pareigą, skatinantį moralinę kultūrą. Čia labai svarbu pripažinti moralinę tiesą. Jei tokio reguliuojančio idealo visuomenėje nėra, tada žmogiškieji santykiai nėra reguliuojami tiesos autoriteto ir aiškumo. Iš patirties yra aišku, kad moraliniai ir dvasiniai gebėjimai geriausiai ugdosi žmogaus santykyje su Dievu ir šeimoje. Todėl palaukti ir stiprinti tikėjimo Dievui aplinką bei šeimos kultūrą yra tiesiog laisvos visuomenės išlikimo sąlyga. Valstybė turi sau-goti vyro ir moters santuoką, nes ji yra ne tik naujos kartos lopšys, bet ir abipusiai įsipareigojusių vyro ir moters moralinio ugdymosi aplinka. Jei valstybė pateisintų santuokos neįspareigojamą vieną kitam, ar tada turėtų skustis, kad tokie žmonės nesiima atsakomybės ir platesniame visuomenės gyvenime? Valstybės piliečių moralinių ir etinių įgūdžių aizėjimas yra kelias į visuomenės susiskaldymą ir vienybės praradimą. O vienybė šiandienos Lietuvoje yra tiesiog naciona-

linio saugumo reikalas. Krikščioniškosios Bažnyčios ir bendruomenės šiomet Lietuvoje pasirašė susitarimą saugoti žmogaus gyvybę ir šeimą, kaip ji buvo suprasta per tūkstančius metų. Šiuo bendru pareiškimu norėta pasiūsti žinią visuomenei, kad negalime šiandien kvestionuoti tai, kas yra Vakarų civilizacijos ir jos pažangos stuburkaulis. Tam tikslui šie metai Lietuvos Katalikų Bažnyčioje buvo paskelbti Šeimos metais.

Šiandien mūsų laisvos Tėvynės statymui tiesiog gyvybiškai būtinės vilties kultūros stiprinimas. Skundo ar murmėjimo nuotaika atima jėgas imtis iniciatyvos, kūrybiško problemų sprendimo ar pagaliau išlaikyti ūpą „vardan tos Lietuvos“. Nemanau, kad visi išvykstantys iš Lietuvos emigruoja tik dėl ekonominių motyvų. Yra ne vienas išsitaręs: „Aš ten geriau jaučiuosi“. Ar nebus dvasinė tikrovė, kurią vadina-me viltimi, tiesiog būtinės veiksny statant laisvą visuomenę?

Valstybė sudaro ne tik jos teritorija, bendra istorija ir kultūra, viešoji valdžia, bet ir bendra vizija arba bendras laisvės išsaugojimo projektas. Atrodo, kad dėl pastarojo galėtume labiau padirbėti. Galime sakyti, kad Lietuva seka Europos Sajungos šalių užmojas. Tačiau turime nepamiršti, kad ir Europa laukia iš mūsų ne tik pri-tarimo jos direktyvoms. Ji laukia aktyvaus dalyvavimo kuriant Europos identitetą. Mes iš savo istorijos jau žinome laisvės kainą ir tai, kas ją palai-ko. Ar negalėtume savo pamokomis drąsiai pasidalinti su visa Europos tautų šeima? Ar išrinksiame naujam Europos Parlamentui mūsų atstovus, kurie galėtų drąsiai paliudyti, kad tik moralinės vertybės gali išsaugoti laisvę? Todėl for-

muoti mūsų valstybės laisvės išsaugojimo viziją yra ir mūsų vienybės garantas ir indėlis į Europos Sajungos pažangą.

Šiandien ne kartą mūsų Tėvynėje nuskambės Lietuvos Respublikos himnas, kuriame yra žodžiai: „Iš praeities Tavo sūnūs te stiprybę semia“. Švenčiame ir Vasario 16-ąją, ir Kovo 11-ąją, kad prisimintume mūsų Tėvynės sūnų ir dukterų ryžtą kovoje už Lietuvos laisvę praeityje, bet ir stiprybės pasisemtume šiandienai. Pastarosiomis savaitėmis matydami, kas vyksta Ukrainoje, gerau suprantame, kokia tai trapi dovana. Stebint įvykius Kryme Kovo 11-osios minėjimas nebéra tik mandagus istorijos prisiminimas ar duoklė mūsų praeiciai. Tai diena, kai mes turime sudarbinti mūsų protėvių ryžtą ir įkvėpimą dirbtį dėl Tėvynės laisvės ir vienybės.

Tuometinę 1990 metų kovo 11 dieną Lietuvos Respublikos Aukščiausioji Taryba sa-vos posėdyje paskelbė tai, ko buvo ilgėtasi tiek ilgū okupacijos dešimtmečių. Ta diena buvo sekmadienis. Tradiciškai sekmadeniais viso pasaulio krikščionys prisimena Viešpaties Jėzaus prisikėlimą. Tauta, besiguodus Prisikėlimo viltimi, sumokėjusi brangią kainą nesuskaičiuojamomis aukomis, budėjusi partizanų žemėnėse, ištremta į Sibiro šalčius ir žeminama rinkti trupinius, nukritusius nuo svetimos valdžios stalo, pagaliau vėl tapo Lietuvos valstybės savininke. Vėl atbudo žmonių dvasinės galios, judinančios vergovės kalnus.

Gerasis Dievas ir šiandien tesaugo mūsų Tėvynę Lietuvą. Jo globai pavedame ir mūsų dabartį, ir ateitį. Teprabunda mumyse brolių ir seserų, užmokėjusių didelę kainą už Tėvynės laisvę, stiprybę!

Susirinkimai zanavykijoje

Kovo 15 dieną Šakiuose įvyko LPKTS ir TS-LKD PKTF ataskaitiniai rinkiminiai susirinkimai. Išrinkta LPKTS Šakių filialo taryba bei valdyba ir TS-LKD PKTF Šakių skyriaus taryba bei pirmininkė, kuria tapo Rasa Duobaitė-Bumbulienė.

Aptarta politinė situacija šalyje, artėjantys Europos Parlamento ir Prezidento rinkimai. Susirinkusieji išreiškė nerimą dėl situacijos Ukrainoje.

Pristatytos praėjusių metų veiklos ataskaitos bei 2014 metų LPKTS Šakių filialo veiklos planas. Jau kovo 25-ąją ketinama paminėti 1949 metų trėmimą, kodiniu pavadinimu „Privoj“ („Bangų mūša“).

Susirinkime viešėjės ir LPKTS nariu tapęs Vilniaus

zanavykų bendrijos pirmininkas Kęstutis Vaičiūnas, atstovaujamos organizacijos vardu išreiškė norą bendradarbiauti organizuojant renginius, prižiūrint paminklus, bunkerius bei partizanų kapavietes.

Neseniai rajone įvykusi nelaimė – gaisras Zyplių dvare – nepaliko abejingų. Šakių buvę politiniai kalinių ir tremtiniai negailėdami aukojo dvaro remontui, geru žodžiu minėdami dvaro atstatymo iniciatorių, ne vieną paminklą Laisvės kovų dalyviams sukūrusį skulptorių Vidą Cikaną.

Susirinkimo dalyvius pradžiugino „Tremtinio“ redakcijos dovanos – savaitraščio „Tremtinys“ numeriai.

„Tremtinio“ inf.

Kovo 14 dieną Kaune Vytauto Didžiojo karų muziejaus sodelyje Lietuvos Sajūdžio Kauno taryba kartu su Lietuvos laisvės kovotojų sajunga paminėjo generolo Jono Žemaičio 105-ąsias gimimo metines. Partizanų vado žygdrabių renginio dalyviams priminė istorikai ir Kovo 11-osios Akto signataras Romualdas Ozolas. Prisiminimais apie generolą pasidalijo jo dukterėčia Aušra Marija Vilkiénė. Prie generolo Jono Žemaičio paminklo gėlių padėjo Dainavos seniūnas Alvydas Malinauskas.

Paminklas Lietuvos laisvės kovos sajūdžio prezidiumo pirmininkui generoliui Jonui Žemaičiui-Vytautui atminti (skulptorius J. Šlivinskas) Vytauto Didžiojo Karo muziejaus sodelyje buvo atidengtas ir pašventintas 2009 metų kovo 11 dieną. 2009 metų kovo 12 dieną Lietuvos Respublikos Seimas Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos prezidiumo pirmininką Joną Žemaitį-Vytautą paskelbė ketvirtuoju Lietuvos Respublikos Prezidentu. Jonas Žemaitis-Vytautas (1909–1954) – Lietuvos kari-

Dr. Raimundas KAMINSKAS

Sveikiname

Sveikiname Lietuvos partizaną, karį savanori Joną RASKEVIČIU 95-ojo gimtadienio proga.

Džiaugiamės, kad metų našta nesunki. Linkime ir toliau likti žvaliam, žingeidžiam ir rūpestingam šeimai, vaikaičiams, giminėms.

LPKTS Molėtų filialas, sūnaus šeima, artimieji

* * *

LPKTS Panevėžio filialas sveikina ir geros sveikatos, laimės bei Dievo malonių linki savo nariams, atšventusiems gyvenimo kelio jubilejus:

Joną ČIBINSKĄ – 85-ąjį,
Laimą GRIGARAVIČIENĘ – 80-ąjį.

Ilgiausią metų!

* * *

Nenusiminkit, kad laikas skrenda,
Tarytum paukščiai į šiltus kraštus,
Jums jubiliejų gražų dovanaja,
O metai verčia vis naujus lapus.

Sveikiname LPKTS Anykščių filialo narius:
Birutę ŽILINSKIENĘ, Emilią BARČIENĘ, Leoną ZLATKU,
Vladą DIDŽIULI – 85-ojo;
Vytautą JUODZEVIČIŪ – 80-ojo;
Albertą SUDNIKĄ – 70-ojo;
Ritą BALATAKIENĘ – 60-ojo jubilejaus proga.

Mielai bendro likimo sesės ir broliai, garbingo jubilejaus proga linkime Dievo palaimos, sveikatos ir ilgų prasmingų gyvenimo metų.

LPKTS Anykščių filialas

* * *

80-ojo jubilejaus proga sveikiname Joną URBUTI.

Tarytum qžuolas stiprus ir išvermingas,
Tarytum medis Tu šioj žemėje esi,
Žmogus gyvena, kad jis būtų reikalingas,
Kad jo darbais gérētusi visi.

Linkime ąžuolo stiprybęs, džiaugsmo, laimės gyvenimo kely.

Artimieji Albina, Adolfina, Antanas, Valentinas, Povilas ir LPKTS Tauragės filialas

* * *

Kad krantuose daina širdies balsu skambėtų,
Kada dangaus bus mėlis kaip linai,
Kada širdy prāžys pavasariai kaip vyšnios,
Kad kito džiaugsmui Žemėj gyveni...

Garbingo 80-ojo gimtadienio ir

vardadienio proga nuoširdžiai sveikiname LPKTS Prienų filialo narę Juzę ŽALIENĘ, linkėdami stiprios sveikatos, dvasios ramybės ir nenuilstamų prasmingų darbų.

LPKTS Prienų filialas

Paminėtos generolo Jono Žemaičio 105-ąsios gimimo metinės

Paminklas Lietuvos laisvės kovos sajūdžio prezidiumo pirmininkui generoliui Jonui Žemaičiui-Vytautui atminti (skulptorius J. Šlivinskas) Vytauto Didžiojo Karo muziejaus sodelyje buvo atidengtas ir pašventintas 2009 metų kovo 11 dieną. 2009 metų kovo 12 dieną Lietuvos Respublikos Seimas Lietuvos laisvės kovos sajūdžio tarybos prezidiumo pirmininką Joną Žemaitį-Vytautą paskelbė ketvirtuoju Lietuvos Respublikos Prezidentu. Lietuvos Respublikos Prezidento, generolo Jono Žemaičio-Vytauto atminimas Lietuvos mokyklose galėtų tapti puikiu patriotinio ugdymo pavyzdžiu jaunajai kartai.

Dr. Raimundas KAMINSKAS

Paskutinis rytas tėviškėje

(atkelta iš 1 psl.)

Girdžiu Marytė tarškinai kibirus, eis karvių melžti. Atsi-sėdū lovoje ir matau pro langą, kaip Marytė eina per kiemą. Prie jos staiga lyg iš žemės iš-dygsta stribas ir kažką jai gru-biai sako. Sesuo aiskina, kad eina karvių melžti, reikia pa-ruošti pusryčius. Stribas leidžia, o pats eina iš paskos su automatu rankoje. Toliau jų nebematau ir skubiai apsirengiu, nes kažoks nerimas su-kaustė širdį. Jeinu į virtuvę. Ten už stalo sėdi stribas su au-tomatu, o kažkoks civilis var-to popierius – dokumentus. Mama kepa kiaušinienę. Jeinu tévukas. Man taip baisu, nera-mu – juk tévukui – 78 metai. Iš tvarto grįžta Marytė, pamelžusi karves, paskui brolis Matas. Civilis, matyt, brigados vadasis, liepė mamai prikelti visus šeim-o narius, sėsti už stalo, sočiai pavalygti pusryčius ir ruošti tol-mon kelionėn į Rytus. Liepė susidėtivus drabužius, ypač šil-te-snius, jisidėti maisto. Sakė, kad atvažiuos dvi „padvados“ vežti iki Endrijeavo, o toliau iki tra-u-kino vež automašinos.

Po šių žodžių ne valgymas rūpejo. Visi puolė ruoštis ke-lionei. Vakar brolis buvo ma-lūne, tai miltai ir kruopos bu-vo dar maišuose. Sunkiau bu-vo su mësa. Dalis pasūdytų la-šinių buvo ant aukšto, o trijų bekonų mësa – kubile ant tvar-tuko. Atvirai sūdyti negalejome, nes kasdien lankydavosi po 7–10 stribų, reikalavusių pietų ir dažniausiai darydavu-

sių kratą, esą ieško „banditų“, bet vogusių kas po ranka pakliuovo. Jei būtų pamatę tiek pa-sūdytos mësos, tuo pat būtų ją išvežę.

Mums besiruošiant, tik-riausiai smalsumo dëlei, per kiemą éjo kaimynas. Brolis Matas jí užkalbino ir nurodë, kur yra pasūdyta mësa, prašy-damas, kad jis naktį ateitų ir vi-si mësą parsineštų namo, o jei-gu galës, nors kiek atsiųstų ir mums. Deja, atéjës naktį kai-mynas mësos neberado. Véliau paauskéjo, kad kitas kai-mynas, kurio „dëka“ mes atsi-dürëme išvežamujų sarašuose, buvo pirmesnis prie mësos.

Galiniame kambaryste bro-lis Matas iš stalčiaus émë pinigus, o ant grindų buvo supa-kuotas pietų servizas. Paskui mane jéjës stribas paklausé, ar ir tuos indus imsime, jie gali su-dužti. Brolis, paémës pinigus, peréjo su kojomis per lëkštës ir iš jų liko tik šukiu krüva. Stribas net pamélo, pradéjo šaukti, keiktis. Matas rusiškus rublius pasiémë, o lietuviškus si-dabrinis ir vokiškas markes numetë ant aslos sakydamas stribui:

– Pasiumkit, ir jūs būsit buo-zës.

Nežinau, kas tuos pinigus susirinko, bet tų sidabriniai man ir šiandien gaila.

Prieš pat išvykimą, visi su-sirinkome į didijį kambarį. Ty-lédami žiūréjome į šventųjų paveikslus ir kiekvienas turbūt palikome téviškë savo mintyse.

Atéjo laikas išvažiuoti. Tik

pajudéjus, sulûžo vieno veži-mo ratas. Rusas šaukia va-žiuoti viskà palikus, tačiau mû-sų viršininkas liepë visus daik-tus perkrauti į vieną vežimą, o pa-tiemis eiti pésčiomis.

Taip ir išvykome į tolimą kelionę: 78 metų tévas Juozas Ruškys, 56 metų mama Mar-cijona Norvilaité-Ruškienė, 32 metų sesuo Ieva Ruškytė, broliai – 26 metų Matas Ruškys, 22 metų Stasys Ruškys, 19 metų sesuo Marytė ir aš, Nasté Ruškytė, 17 metų.

Septyni žmonës vorele iš-e-jome į téviškës paskui vežimą, traukiamą dviejų stiprių arklių. Kiek paéjus tévą, mamą ir sergančią seserį Ievą pasodino į vežimą, nes jiems buvo sun-ku eiti. Likusieji éjome, įs pa-skos apsupti stribų. Véliau vy-resnysis liepë visiems sësti į ve-žimą. Matyt bijojo, kad nebég-tume. Aš atsisédau vežimo gale, veidu į téviškë, kad galéčiau kuo ilgiau ją matyti ir prisiminti.

O téviške, dar ir šiandien aš matau tave tokią, kokia paliko-me, apibertą tekančios saulës spinduliais. Matau, kaip iš na-mų vyrai tempia, kas liko, tvar-te bliauna karvës, kaukia šune-lis. O namai, rodos, savo šiau-diniai stogais atsisveikina su mumis amžinai. Liko svyruo-janti tévo obelis, o poja – mud-vieju su Maryte géliu darželis, kuriame kas pavasarį sodinda-vome géles, laistéme, prižiüré-jome. Už posùkio namų nebe-simaté, o sieloje liko nenumal-domā rauda.

Rita LANKUTIENĖ

Neužmirškime senolių

Jau tapo tradicija, kad LPKTS Šiaulių filialo atstovai kiekvienais metais prieš Kovo 11-ają aplankome devyniasde-šimtmečius senolius. Aplan-kome ir tuos, kurie guli ligoni-nejé ar yra slaugos namuose. Atnešame lauknešelį, perskai-tome sveikinimą mûsų Valstybës Nepriklausomybës Atkûrimo dienos proga. Laukneš-elio turinys néra svarbus, svarbu – parodytas déme-sys, pagarba.

Siais metais ap-lankëme 20 jubi-liatų, Šiaulių filia-lo narių. Kai ap-lankai tokio am-žiaus žmogų, pa-sveikini vél nepri-klausomos Valsty-bës gimtadienio proga, daug džiaugsmo pama-tai to seneliuko

veide, dažnai net ir ašarą...

Šiemet kovo 11 dieną Izabelė Gakienė šventé 100 metų jubilieju. Tą dieną ją ir aplankëme. Pakliuvę į didžiulę šven-tę pasijutome tarsi atéjë į savo šeimą ir atnešë štieki džiaugsmo, gerų emocijų.

Tad neškime, kol dar galime, bent po kruopelytę geru-mo, šilumos, džiaugsmo. Ne-pamirškime senolių. Savo gy-venimu jie nusipelnë mûsų pa-garbos, dëmesio.

Valerija JOKUBAUSKIENĖ

LPKTS Šiaulių filialo pirmininkė Valerija Jokubauskiénė ir 100-metė Izabelė Gakienė

Eduardo Manovo nuotrauka

Kovo vienuoliktoji Pakruojoje

Kovo 11-osios rytą Pakruojo rajono buvusių tremtinii ir politinių kalinių atstovai sku-béjo į LPKTS Pakruojo filialo bûstine, į metinę atstovų konferenciją.

Renginį vedusi filialo pir-mininkė pavaduotoja Zita Gasiūnienė susirinkusiuosius pasveikino Valstybës atkûrimo dienos proga. Tylos minu-te buvo pagerbtai signatarai bei žuvę Ukrainos kovotojai.

Filialo pirmininkė Zita Vé-žienė išvardijo filialo narių dar-bus, atliktus nuo 2013 metų kovo 11-ają vykusios ataskai-tinës rinkiminës konferencijos. Jų padaryta iš tikrujų daug. Birželį suorganizuota ekskursija į Klaipédos kraštą, susipažinta su skaudžiai bei gar-binga šio krašto istorija, nusilenkta Klaipédos memoriale įamžintiems tremtiniams bei Laisvës kovotojams. Pabuvo-ta uoste, Laikrodžių ir Jûrų muzejuose.

Dalyvauta LPKTS Jaunes-niosios kartos sâskrydyje Alytuje. Džiugu, kad sâskrydyje dalyvavo Lygumų vidurinës mokyklos šauliai, ištikimi LPKTS Pakruojo filialo draugai. Lygumų vidurinës mokyklos mokiniai su direktore Jadviga Korsakiene važiavo į Didžiosios Kovos apygardos partizanų takais, už pa-galbą ir mokinijų dalyvavimą buvusių tremtinii renginiuose; Donei Janeliunienei – už 2013 metų birželio 14 dieną Pakruojo visuomenei suorganizuotą popietę „Ant savos tarmës pečių“, skirtą ir Gedulo ir Vilties dienai paminëti; vi-siems aktyviems nariams, nes kiekvienas iš jų dirba pagal sa-vo ir esamas galimybës.

Pasisakiusios Jadviga Korsakiene ir Vanda Jaka-vickienė pritarë tarybos bei valdybos veiklai, padékojo valdybos pirmininkei už jos nuveiktus darbus.

Revizijos komisijos aktą perskaité Revizijos komisijos pirmininkė Imilija Židonienė. Ataskaitai buvo pritarta.

Šio renginio metu aptarti ir bûsimi šių metų darbai. Ilgiausiai apsistota ties didžiausiu renginiu LPKTS jaunesniosios kartos sâskrydžiu, kuris Pa-kruojoje įvyks 2014 metų gegu-zës 31 dieną.

Konferencijos metu pasvei-kinti filialo jubiliatai, gimę sau-sio–balandžio mënésiais.

Pabendravę buvë tremtiniai išskubéjo į Pakruojo kultûros centrą, kur šventinį koncertą paruošé „Atžalyno“ gim-nazijos mokiniai. Renginio metu gimnazistai meniniu žodžiu, daina ir šokiui apžvel-gë visą garbingą Lietuvos is-torią, apie pavasario darbus prakalbo Kristijono Donelai-čio posmais.

LPKTS Pakruojo filialo inf.

Prisiminkime ešelonų brolius ir seses iš Šiaurės Kaukazo

Bausmė už tariamą kolaboravimą su vokiečių okupacine valdžia – kelių Kaukazo tautų ištremimais. Tų deportacijų padariniai iki šiol žiojėja.

Šiaurės Kaukazo tautomis 2014 metai primins ne tik Sočio žiemos olimpinės žaidynes, bet ir skausmingus istorinius įvykius. Rengiantis žaidynėms, pasaulis šiek tiek sužinojo apie žiaurų susidorojimą su laisvę mylinčia čerkesų tauta. Prieš 150 metų būtent iš Sočio regiono caro kareivos ištremė beveik visus čerkesus. Pagrindinė Šiaurės Kaukaze vykusias žaidynes kritiskai vertinusios žiniasklaidos tema – vengimas pripažinti čerkesų praeitį ir tai, kad būtent toje vietoje, kur prieš pusantro šimto metų galutinai buvo pavergtos Šiaurės Kaukazo tautos, o iškilmingas pergalės paradas surengtas toje vietoje, kuri dėl pralielo kraujų vėliau gavo Krasnaja Polianą (Raudonoji Laukymė) pavadinimą, vienam pasaullui buvo demonstruojama Rusijos galia ir didybė.

Mažiau pasaulus žino, kad paskutinė žaidynių dieną kitos Šiaurės Kaukazo tautos minėjo skaudžią sukaktį – prieš 70 metų jos buvo ištremtos į Centrinę Aziją.

Mirtis dėl bado ir šalčio

1944 metų vasario 23 dieną NKVD daliniai pradėjo deportuoti visus čečėnus ir ingušus. Jau po savaitės Centrinės Azijos kryptimi riedėjo ešelonai, gyvuliniuose vagonuose gabendami pusę milijono „liaudies priešų“. Atlaikusieji kankinančią kelionę buvo apgyvendinti Kirgistane ir Kazachstane.

Cečėnai ir ingušai nebuvė pirmosios stalininių deportacijų, vykdytų po Vermahto pasitraukimo iš Šiaurės Kaukazo, aukos. 1943 metų rudenį iš Šiaurės Kaukazo kalnų slėnių į Centrinę Aziją buvo ištremta tiurkų kalbų grupės karačajų tauta, netrukus jos likimo susilaukė mongolų tautos subgrupė kalmukai, gyvenę vakariniame Kaspijos jūros krante. 1944 metų kovą atėjo Elbruso regione gyvenusių balkarų eilė. Nuo 1943 metų rudens iki 1944 metų pavasario iš Pietų Rusijos iš viso buvo deportuota apie 700 tūkstančių gyventojų. Trečdalį jų mirė pakelui i tremties vietas. Nykiose vietovėse, kur atitremtuju laukė atšiaurios žiemos, kaukaziečius apgyvendinti visiškai nebuvė pasiruošta.

Oficialiai skelbta, jog žmonės deportuoti dėl kolektivinės tėvynės išdavystės, dažniausiai dėl kolaboravimo su vokiečių okupantu. Šiaurės Kaukazo tautos, panašiai kaip Vakarų Ukrainos ir Krymo gyventojai, tradiciškai priesinos caro, vėliau – sovietų valdžiai, todėl vokiečių okupacijos metais iš tikrujų buvo nedidelių junginių, kolaboravusių su okupacine valdžia. Bet čečėnų ir ingušų gyvenamų teritorijų vokiečių daliniai net nebuvė pasiekę, todėl ten apie kolaboravimą negalėjo būti ir kalbos.

Be to, beveik visi tų tautų šaukiamojo amžiaus vyrai deportacijų metu buvo fronte, todėl priekaištės dėl kolaboravimo neatlaiko kritikos. Stalinas, Lenino laikais buvęs Tautybių reikalų liaudies komisaru ir dar iki karo įvykdęs stambaus masto deportaciją, tuo priekaištu paprasčiausiai pasinaudojo, kad atsikratytų nemégstamų ramybės drumstėjų. Galbūt būta ir kitos priežasties – į neaprēpiamas, retai apgyvendintas Centrinės Azijos platybes atgabenti darbo jėgos. Reikia pažymėti didžiulį logistinį pasirengimą – šalyje vyko karas, reikalauges visų jėgų panaudojimo, o Šiaurės Kaukazo tautų deportacijoms buvo pasitelkta apie 100 tūkstančių saugumo darbuotojų, panaudota šimtai ešelonų.

Nepaisant reabilitavimo – skausmingi padariniai

Chrusčiovo laikais vykstant destalinizacijai, 20 amžiaus šeštojo dešimtmecio pabaigoje Šiaurės Kaukazo tautos buvo reabilituotos. Joms, priešingai nei deportuotiems čečėnams ir Pavolgio vokiečiams, buvo leista grįžti į savo istorines tėvynes. Daugelis išgyvenusiųjų grįžo, bet savo namuose rado kitus žmones, tai davė pagrindo naujiems konfliktams.

Didžiausia įtampa kilo Prigorodno rajone, Šiaurės Osetijos sostinės Vladikaukazo (tada – Ordžonikidzė) rytuose. Kitaip nei kitose ingušų žemėse, šis regionas ir grįžus tremtiniamis liko pavaldus Šiaurės Osetijai. Dėl to tarp tų dviejų tautų nuolat kildavo problemą. Po 1990 metų karo tarp Gruzijos ir Pietų Osetijos į Šiaurę atėjė daug Pietų Osetijos gyventojų. Dėl to dar labiau stiprijo įtampa, kuri 1992 metų rudenį išsiliejo į trumpą, bet daug kraujo pareikalavusį karą. Žuvo keli šimtai žmonių, iš Prigorodno rajono vėl buvo ištremti visi ingušai. Iki šiol gausybė šeimų gyvena pabėgliu stovyklose.

Kitaip nei Prigorodno konflikto, Cečėnijos karų, kaip ir dabartinio smurto Šiaurės Kaukaze, negalima tiesiogiai sieti su Stalino laikų deportacijomis. Vis dėlto suprantama, kad prievertinio iškeldinimo trauma iki šiol atsiliepia deportuotų tautų santykiams su Maskva. Ji padeda paaiškinti, kodėl dabartinis konfliktas Šiaurės Kaukaze kartais laikomas tik kaip naujausias skyrius šimtametėje Rusijos valdomų tautų kančios istorijoje. Būtent todėl vasario 23-ioji Maskvai buvo tinkama proga pripažinti, kad deportacijos vyko, nes ta diena sutapo su Olimpiinių žaidynių, kuriose Rusija ir Šiaurės Kaukazas demonstravo savo galią, pabaiga. Bet čečėnams, kaip ir čerkesams bei kitoms Šiaurės Kaukazo tautomis, veltui teks laukti tokio gesto.

**Pagal Volkerio Pabsto straipsnį
Sveicarijos spaudoje parengė
Irena TUMAVIČIŪTĖ**

Brigados generolas Kazys Skučas – okupacijos auka

1940 metų birželio 14 dieną apie 24 valandą Sovnarkomo pirmininkas V. M. Molotovas, Sovietų sąjungos vyriausybės vardu Lietuvos užsienio reikalų ministri J. Urbšiui išteikė ultimatumą. Tarp ultimatumo reikalavimų buvo: „1. Kad būtų atiduoti teismui viodus reikalų ministeris generolas Skučas ir Saugumo departamento direktorius Povilaitis, kaip tiesioginiai kaltininkai provokacinių veiksmų prieš sovietų kariuomenės igulas Lietuvoje“.

Kovo 13 dieną pažymėjome brigados generolo Kazio Skučo 120-ąsias gimimo metines. Brigados generolas Kazys Skučas – Lietuvos kariuomenės kūrėjas savanoris gimė 1894 metų kovo 13 dieną Mauručių kaime, Marijampolės apskrityje, ūkininkų šeimoje.

1911 metais baigės Veiverių mokytojų seminariją mokytojavo, 1914 metais išstojo į Peterburgo mokytojų institutą. Prasidėjus Pirmajam pasauliniam karui, 1915 metais buvo mobilizuotas į Rusijos kariuomenę, išsiustas mokyti į Čiugujevo (Charkovo gubernija) karo mokyklą. Ją baigė išgijęs karininko laipsnį, buvo paskirtas į 249-ą pėstininkų pulką ir išsiustas į Rumunijos frontą. Cia kariavo iki bolševikinės revoliucijos.

1918 metų birželį pirmuoju ešelonu iš Voronežo su šeima pasiekė Vilnių. Apsigyveno Dauguose, Alytaus apskrityje. Drauge su klebonu V. Mirionu, kunigu Breiva, J. Lapėnu, J. Ališausku ir kitais organizavo lietuvišką miliciją. Tais pačiais metais buvo paskirtas Alytaus miesto komendantu.

1919 metų sausio 15 dieną išstojo į Lietuvos kariuomenės 1-ą pėstininkų pulką. Kiek vėliau paskirtas Marijampolės, vėliau – Suvalkų karo komendantu. 1921 metų gegužės 5 dieną buvo laikinai paskirtas 10-o pėstininkų pulko vado padėjėju, 1921 metų rugsėjo 1 dieną – bataliono vadu. 1924 metais baigė Vytauto Didžiojo karininkų kursus ir Aukštesniųjų kariuomenės viršininkų kursus.

1924 metų rugsėjo 12 dieną paskirtas generalinio štabo valdybos Operacijų skyriaus viršininku. 1925 metų lapkričio 1 dieną paskirtas Vytauto Didžiojo karininkų kursų lektoriumi, 1926 metų rugsėjo 1 dieną – Kauno įgulos komendantu. 1928 metų sausio 3 dieną 2-os divizijos vadu ir Kauno įgulos viršininku. 1928 metų lapkričio 23 dieną jam suteiktas pulkininko laipsnis. Pulkininkas Kazys Skučas nuo 1930 metų kovo 9 dienos iki 1934 metų balandžio 23 dienos buvo Lietuvos karininkų ramovės pirmininku, karininkų žurnalo „Kardas“ redaktoriumi.

1934 metų gegužės 1 dieną paskirtas Lietuvos karo atašė Sovietų sąjungoje, 1938 metų gruodžio 23 dieną paskirtas Vytauto Didžiojo generalinio štabo mokyklos viršininku.

1939 metų vasario 16 dieną K. Skučui buvo suteiktas brigados generolo laipsnis, kovo 26 dieną išleistas į atsargą, tačiau kovo 27 dieną Lietuvos Respublikos Prezidento A. Smetonos dekretru buvo paskirtas viodus reikalų ministru. Šias pareigas iki birželio 13 die-

nos éjo ir A. Merkio vadovaujamos Vyriausybės kabinete. 1940 metų birželio 13 dieną sovietams reikalaujant, buvo atleistas iš viados reikalų ministro pareigų. Ministrų kabinetui nutarus patenkinti visus ultimatumo Lietuvai punktus, birželio 15 dieną buvo suimtas ir perduotas sovietiniams saugumo organams, skubiai išvežtas į Maskvą. 1941 metų liepos 8 dieną buvo nuteistas sušaudyti. Liepos 30 dieną kartu su Saugumo departamento direktoriu Augustinu Povilaičiu buvo nužudyti.

Už nuopelnus Lietuvai brigados generolas Kazys Skučas apdovanotas Vytauto Didžiojo 3-iojo laipsnio ordinu, Didžiojo Lietuvos Kunigaikščio Gedimino 3-iojo laipsnio ordinu, Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu, Lietuvos Neprilausomybės 10 metų jubiliejaus medaliu, Čekoslovakijos Baltojo liuto 3-iojo laipsnio ordinu, Latvijos atvadavimo kovų 10 metų sukaktuvės paminėtimedaliu ir Lietuvos ugniesių organizacijų sąjungos Artimui Pagalbos 1-ojo laipsnio ženklu.

Generolo žmona Stefanija Skučienė apie suėmimą prisiminė: „Aš ir mano šeima esame beveik vieninteliai liudytų to įvykio, kada buvo suimtas mano vyras, o su juo kartu ir Augustinas Povilaitis. Apie šį įvykį ne kartą spaudoje buvo rašyta, bet ne visai tiksliai jį atvaizduojant. Iš kai kurių aprašymų galiama susidaryti vaizdą, ne visai atitinkantį paties įvykio faktus, o tai galėjo būti pagrindas klaudingoms išvadoms, esą Skučas nepažinojęs sovietų klastą, buvęs neryžtingas ir per savo neapdairumą buvo patekęs į sovietų spastus.

Mano vyras išgyveno 1917 metų revoliuciją Rusijoje. Vėliau buvo Lietuvos karo atašė Maskvoje. Tūkelerių metu laikotarpyje jis turėjo progos arčiau pažinti sovietus ir todėl jis niekad jais nepasitikėdavo. Kada 1939 metais Lietuvai „grįžo“ Vilnius ir mūsų kraštas turėjo duoti sovietų įguloms bazes, tai mano vyras jau tada, kaip ir kiti, giliau ižvelgė šią nepaprastą padėtį, galvojo, jog su Raudonosios armijos įgulų atsiradimu prasidėda Lietuvos okupavimas.

Atsimenu, kai 1940 metų pavasarį, Maskvai apkaltinus Lietuvą raudonarmiečių tariumu grobimui, atsilankėva karto su vyru į ministerio pirmininko Antano Merkio ūkį netoli Kauno. Galėjo būti kokia pora savaičių prieš A. Merkio ir J. Urbšio, užsienių reikalų ministerio, iššaukimą į Maskvą. Tada su Merkiais apžiūrint jų ūkio laukus, Skučas, kaip pastebėjau, kiek susijaudinės Merkui įrodinėjo, kad sovietų priekabės Lietuvai gali labai liūdnai baigtis. Su tokia mano vyro nuomone Merkys nenorėjo sutiki.

Beje, atleidus iš pareigų mano vyra ir Augustiną Povilaitį, Merkys patarė jiems nebėgti į Vokietiją, o laukti nuodrumų A. Povilaičio ukyje netoli Jurbarko. Birželio 15 dieną į Povilaičio ūkį atvažiavo policija ir juos suėmė.“

**Stasys IGNATAVIČIUS,
Gintautas TAMULAITIS**

Brigados generolas Kazys Skučas

(atkelta iš 1 psl.)

„Reikia eiti pranešti vyrams. Mes su Valentina Budnikiene išėjome. Jau temo. Mums vyrai patarė negrižti į Užugirį, nes jau vakaras, pavojinga. Paklausėme. Pagal susitarimą vos pradėjus ausčti iš kito bunkerio atėjo vienės partizanas ir palydėjo mus per mišką į Aukštuoju pusę, iš kur per Gružas, Juodvisinę pasiekėme Užugirio mokyklą. Baigiant išeiti iš miško, pasigirdo šūviai. Mus lydėjės partizanas metėsi atgal, bėgo gilyn į mišką. Mes su Valentina išėjome iš miško laimingai, dar užėjome pas Katliorius (kurių penki sūnūs buvo partizanai) pasiteirauti, ar néra Gružose rusų“, – skaitome V. Budnikienės bičiulės užrašytus prisiminimus knygelėje „Jaunystė atidavė Tėvynei“.

Mirtis pasitiko, kai skubėjo pas vyra

1945 metų liepos 25-osios popietę V. Budnikienė užėjo pas J. Dirsytę, gyvenusią šalia mokyklos, ir pakvietė pasimaudytį Léno ežere. Diena buvo saulėta, vanduo šiltas.

„Išsimaudžius Valė man pradėjo pasakoti, kad vakare turi būtinai nueiti į mišką susitikti su savo vyru Floru. Jam tai buvo prižadėjusis vakar, bet nuėjusi iki miško grįžo atgal, nes kažkoks baimės jausmas užvaldė ją ir toliau eiti nesiryžo. Dar ilgai pavaikščiojom ežero pakrante, dalindamosi liūdnais ir linksmais prisiminimais, nežinodamos, kad tai bus paskutinis mūsų susitikimas. Ryta atėjusi į mokyklą sužinojau, kad Valės jau nebéra tarp gyvujų“, – rašė mokytė J. Dirsytė.

„Valentina susiruošė aplankytį vyra, nunešti maisto. Nešina pilnu kibiru, pateko enkavedistų, šukavusių mišką, akiratin. Moterį sustabdė, iškrėtė kibiro turinį, suprato, kam ir kur neša. Ėmė žiauriai kankinti, reikalavo išduoti slėptuvę. Moters riksmas ir šunų skalijimas privertė Florijoną pakelti slėptuvės uždangą ir jis prisitaikęs nušovė NKVD šunis. Tuokart partizaną parkito priešo kulkos.“

Kaip ir kiek kankino beginklę moterį, žino vienas Dievas. Sumuštą, leisgyvę beširdžiai subadė durtuvaus ir paliko žvėrimis. Nužudytyjų palaikus atsitiktinai surado uogaujotai, pranešė Taujėnų vargonininkui. Bažnyčios tarnas sukalė karstus ir slapta palaidoją Léno kapinėse. Laidotuvėse dalyvavo būrys partizanų.

Viršutiniame Valentinos drabužyje vargonininkas suskiačiavo septynius durtuvų skydes iš sirdi...“ – tokie amžininkų

Broliams Budnikams žuvę tėvai visada buvo didvyriai

prisiminimai užrašyti A. Slavicko knygoje „Kapai be kryžių, kryžiai be kapų“.

Našlaičius priglaudė teta

Be tėvų likusius tris Budnikų berniukus geri žmonės atvežė į Pamerneckų kaimą, pas mamos seserį Vandą Budteikiéné.

„Tuomet mama su tėčiu jau augino dvi dukteris ir laukėsi trečios, po to gimė ir ketvirta. Nors buvo sunkus metas, gyvenome nuolatinėje baimėje, tačiau tėvai net nesuabejojo pašiemię auginti mažamečius žuvusių Budnikų vaikus. Tėčiu Vaclovui kaimynai gąsdindami sakė: ką tu darai? Paėmės į namus partizanų vaikus, pražydys ir savo šeimą, mirsit visi... Tačiau tėvelio šie žodžiai nepaveikė. Jam sąžinė neleido atstumti našlaičiai likusius giminaičius. Tad pusbroliai augo kartu su mumis ir visi jautėmės tarsiviena didelė šeima“, – mena ukmergiškė Vida Buteikytė-Marazauskiénė.

Kad galėtų iškepti duonos, V. Buteikienė naktį, šviečiant ménuliui, vedavosi vaikus į rugių lauką rinkti varpų... Buteikių šeimai teko išgyventi ir nepriteklių, bet jų namuose niekada nepritrūko žmogiškos šilumos, atjautos.

Iš vienų namų keliavo į kitus

Tačiau likimas lémė, kad broliukai Budnikai buvo išskirti. Dabar apie tai ir G. Budnikas, ir V. Marazauskiénė kalba su šypsena. Tačiau galima spėti, kad išsiskiriant linksma nebuvo niekam, tai buvo aplaista gausiomis ir graudžiomis ašaromis.

„Mes su pussesere Vida buvome beveik vienmečiai. Nežinau kodėl, bet aš, apsigyvenęs tetos namuose, Vidą labai skriaudžiau“, – į vaikystę nusikelia Gediminas.

„Mamai su tokiu būriu mažų vaikų buvo labai sunku. O čia dar Gedimino ir manės negalėjo iš akių paleisti. Kai aplankytį berniukų atvažiavo senoji Budnikienė, jai pagailo mūsų mamos ir ji nusprendė Gediminą pasiimiti pas save“, – pasakoja V. Marazauskiénė.

Konstancija Budnikienė su vos dvejų sulaukusiu Gediminu iškeliau pas gerus žmones. Kaip pasakoja Gediminas, po tėvų žūties jų gražiai tvarkomas ūkis buvo sulygintas su žeme – neliko nė akmeninių pamatų, užvertė šulinį.

„Mes su babyte sutikome daug gerų žmonių. Iš pradžių mus priėmė teta Apolonija Bešenienė. Tačiau Šaukuvoje ilgai užsibūti negalėjome. Babyte, kaip „banditų“ motina, netrukus ēmė domėtis stribai. Pavojuj iškilo ne tik mums, bet ir geradarių šeimai. Višiems grėsė atsidurti Sibire. Tad su visa menka savo manata ir karvute iškeliovome pas kitus gerus žmones. Gyvenome pas Kerbelius, Krikštaponius, Žemaičius, Augulius – vis keitėme vietas, kad apsaugotume savo šeimininkus ir patys tremties išvengtume. Kai reikėdavo atsisveikinti, visi babytės labai gailėdavo, išlydėdavo su ašaromis“, – skaudžiais išgyvenimais dali Jos G. Budnikas.

1950-aisiais K. Budnikienė su vaikaičiu atsidūrė Kaune, pas dukterį Nataliją. Jos vyras buvo Sibire, jis nedideliamė buvelyje Laisvės alėjoje gyveno su dvieju dukrytėmis. Gediminas ir dabar mena tetos pamokymus niekam kieme nepasako ti apie save: „Nesakyk, iš kur ir kas esi. Aplinkui pilna saugumiečių...“

Lydėjo partizanų vardas

Nuo tremties Budnikai apsisaugojo, tačiau už tėvų pasiaukojimą sūnumas teko mokėti labai brangiai. Ir tai truko iki pat nepriklasomybės atkūrimo.

Gediminas, Kauno ketvirtojoje vidurinėje baigės aštuonių klasės, išvažiavo į Klaipėdą. Istojo į profesinę technikos mokyklą, ēmė mokytis speciabybės. Cia penkiolikametį pasrebėjo Klaipėdos krepšinio tėvu vadinas treneris Vladas Knašius. Netrukus vaikinas jau žaidė uostamiesčio „Nepūno“ vyro komandoje. Užiu ir tvirtu sudėjimu išsiskyrės krepšininkas 1962-aisiais buvo pakviestas į „Žalgirį“. Grįžęs į Kauną, čia ne tik žaidė krepšinį – baigė Maisto pramonės technikumą, po to Vilniaus valstybinio universiteto Kauno fakultetą, išgijo ekonomisto diplomą.

Kauno „Žalgiris“ dažnai vyko žaisti į užsienį – Prancūziją, Italiją, Jugoslaviją, Suomiją, net Afriką. Nors buvau penketuko žaidėjas, pagrindinis centro puolėjas, užsienyje varžybas praleisdavau. Ten komanda skrisdavo be manės, nes prie Budniko pavardės Kauno saugumiečių buvo įrašyta „Nevyjezdnoj“. Neslėpiau, buvo skaudu, net sirdi so-

pėjo, kai vietoj manės į svarbias varžybas imdavo tryliką ar keturioliką komandos žaidėjų... Man buvo leista išvilioti tik į Lenkiją, Bulgariją. Bet prie šias išvykas reikėdavo užpildyti šūsnis įvairių anketų, atsakyti į daugybę klausimų. Ir vis buvo kartojama: gali sumanyti pabėgti į užsieni... Kur aš bėgsiu, net minčių tokį nekildavo. Anksti vedžiau, jau augo sūnus“, – tuo metinės valdžios įtarinėjimus prisiminė sportininkas.

Krepšininkas pasakojo, kad kartą „Žalgirio“ treneris Vytautas Bimba pasikvietė jį važiuoti į Vilnių, saugumo komitetą, ir ten bandyti partizano sūnui „atidaryti“ duris į užsieni. Deja, išvyka buvo beveišė. Kauniečius priėmės saugumo pareigūnas patikino, jog čia „Vilnius niekuo dėtas, viska tvarko Kaunas“. Kai treneris ir žaidėjas su viltimi grįžo į Kauną, čia saugume išgirdo: viskas priklauso nuo Vilniaus...

„Tada jau galutinai buvo aišku, kad saugumo įveikti nepavyks“, – tarstelėjo buvęs žalgiriety, kuriam biografijos faktai užkirti kelią į SSRS krepšinio rinktinę.

G. Budnikas „Žalgiriui“ ir Lietuvos vyru krepšinio rinktinei atidavė vienuolika metų. 1971 ir 1973 metais tapo SSRS krepšinio čempionato prizininku, aštuonis kartus buvo Lietuvos čempionas.

Likimas buvo kiek dosnesnis

„Iš mūsų trijų tik vyriausias Juozas lyg per rūką mena tėtį. Jam atminty išlikęs vyras, vilkis uniformą blizgančiomis sagomis. Nors tėvų veidų ne vienos neprisiminėme, juos tik iš nuotraukų pažinome, bet tuo metinė valdžia ne tik man, bet ir broliams Juozui bei Antanui nuolat primindavo, kas buvo mūsų tėvai...“ – karčiai šypteli Gediminas.

Pasak jauniausio brolio, Juozui ir Antanui likimas buvo kiek dosnesnis, nes jie augo pas tetą kaime, toliau nuo skvarbių saugumiečių akių.

Abu vyresnieji išstojo ir baigė tuometinį Kauno politechnikos institutą. Tačiau karjeros padaryti nepavyko. Gediminas juokauja, kad jiems kartelė buvo iškelta iki tam tikro lygio – aukščiau kilti negalėjo...

„Antanas, kuris tikrai buvo gabus iš turėjo vadovo savybių, vienoje didelėje Kauno įmonėje pakilo iki vyriausiojo inžineriaus. Jis net aštuonerius metus laikinai ėjo direktoriaus pareigas. Patvirtinti direktoriūmi sutrukėdė praeitis – buvo prisiminti tėvai“, – pasakojo Gediminas Budnikas.

Pasuko į politiką

Atkūrus Lietuvos neprieklausomybę, Gediminas ir Antanas Budnikai pasuko į politiką – kandidatavo į Kauno miesto savivaldybės tarybą. G. Budnikas 2000 metais buvo išrinktas Kauno miesto savivaldybės meru, po to dvejus metus buvo pirmasis meras pavaduotojas, iki šiol yra aktyvus savivaldybės tarybos narys.

Budnikų kelias į politiką nebuvo atsitiktinis. Tai, matyt, lémė ne tik tėvų, bet ir protėvių tautinės nuostatos. Pasak Gedimino, ne vienajų giminės karta buvo Lietuvos patriotai. Beto, Budnikai giminuojasi su Lietuvos Prezidentu Antanu Smetona. Jų senelis Antanas buvo Prezidento antros eilės pusbrolis.

„Kasmet plati mūsų giminė rugpjūti tradiciškai renkamės į Taujėnus. Lankome Léno kapines, A. Smetonos giminę, dvarą, bendraujame, prisimeiname savo tévus, senelius. Prisiminti tikrai turime ką, bet to, norime, kad ir mūsų vakių, vaikaičiai žinotų, ką jų protėviai išgyveno, kokie jie buvo, kokias vertėbes brangino...“ – sakė Gediminas, telkiantis visą plačią giminę, skatinantis bendrauti. Jis nuo mažumės mena giminėje kartojamus žodžius, kad Budnikai visada vienas kitam padėjo, visi buvo tarsi tvirtas kumštis: „Vieningi buvome, tokie turime ir išlikti. Tikiu, kad ir mūsų tėvai tuo tik džiaugtusi...“

Loreta EŽERSKYTĖ

„Gimtoji žemė“ Nr. 28 (10 283), 2014 m. kovo 8 d.

Užsiprenumeruokite „Tremtinį“!

„Lietuvos pašto“ skyriuose ir internetu prenumerata.post.lt galite užsiprenumeruoti savaitraštį „Tremtinį“. Prenumerata priimama iki kiekvieno mėnesio 28 dienos.

Prenumeratos indeksas 0117, kaina:

1 mėn. – 8,16 Lt, 3 mėn. – 24,48 Lt, 6 mėn. – 48,96 Lt.

Dékojame skaitytojams.

Žmonės, kaip ir žvaigždės, matyt, kiekvienas turi savo laiką švytėti ir užgėsti. Vieni užgėsta, ilgai švytėjė ir išsisėmė, kiti – kaip meteorai, perskrode dangaus tamsą, sušvityti ir greitai užgėsta, tačiau jų ryški šviesa išlieka žmonių atmintyje, treti – nušvitet trumpam aktualiu, šmaikščiu straipsniu ar vienintele knyga, užgėsta greitai pavargę, įklimpę į neviltį, kad niekas nesikeičia dėl nepalankiai susiklosčiusių gyvenimo aplinkybių. Tačiau būna keistuolių, kurie ilgus metus švytėjė, neužgėsta iki pat sau-lėdžio, vis kyla ir kyla naujiems skrydžiams. Dažniausiai dėl jų talento ir valios švesti, nepavargti keičiasi pasaulis. Tiesa, šiandien Lietuvoje – švesti tamsoje, tai reiškia – eiti prieš srovę. Jie val-džiai nepatogūs.

Apie tokius keistuolius rašiau savo knygose „Tautotyros etiudai“ ir „Tautossargyboje“. Kultūrologas Povilas Mataitis – vienas iš tokų keistuolių ir mano knygų herojų.

Knygoje „Tautos sargyboje“ rašiau apie jį ir jo spektaklį „Ir kelsis vėl iš tavo kraujo Lietuva“, režisuatą ir pastatytą pagal Juozo Lukšos-Daumanto knygą „Partizanai“. Tada rašiau: „Spektaklio anšlagas parodė, kad Lietuvos žmonės jau bunda iš neapykantos, pavyo, kažkieno dirbtinai keliamos sumaištis ir dvasinio skurdo pelkės, jau keliasi, pa-siilgę tikrujų vertybų, šviečiančių šių dienų nykioje tamsoje. Pavargo žmonės nuo postmodernistinės bjaurasties – mirties, kalėjimų ir savartynų „kultūros“, primytinai mums dabartinių teatralų, televizi-ninkų ir rašytojų brukamos. Juozo Lukšos-Daumonto asmenye žmonės vėl išvydo teigiamą mūsų istorijos herojų, šviečiantį Tėvynės meile ir idealais. Pareigos ir aukojimosi Tėvynės laisvei dvasia parašytas ir 2004 metais pastatytas kitas Povilo Mataičio spektaklis „Kopalinko žilvičiai prie kelio“.

Spektaklio režisieriuui Poviliui Mataičiui pavyko į Lietuvą sugrąžinti europietiškosios kultūros Prometėjo dvasią. Juozas Lukša ir jo bendražygiai, visi Lietuvos laisvės kovo-tojai ir gyvenime, ir abiejuose spektakliuose nesiekė asmeninių tikslų „sau“, tik norėjo ginti savo pavergtą tautą nuo visiško sunaikinimo, gynė tautos laisvęs, bendražmogiškųjų ir tautinių vertybų bei tautinio orumo idealus, kaip ir Prometėjas, pasiprišešinės Olimpo dievams ir padovanojės žmonijai ugnį, kad ji gyventų. Ir Prometėjas, ir Lietuvos partizanai aukojosi patys apsi-sprendę aukai, kad jų kartos žmonės ir po jų galėtų laimin-gai gyventi... Lietuvos partiza-

nų auka, jų žūtis, jų kraujas séjo ir brandino laisvės sieki, kuris galiausiai, net ir keliems dešimtmeciams praėjus, neišblėso ir buvo įgyvendintas 1990 metų kovo 11-ają.

2013 metų spalio 26 dieną minint Povilo Mataičio 80-iasias gimimo metines Vilniaus igulos karininkų ramovėje renginyje „45 metai Tėvynės ir tradičių sargyboje“ puslapis po puslapio, tarsi graži, šviesi knyga, skeidėsi šio Dangaus apdo-vanoto įvairiaus talentais kūrėjo gyvenimo istorija.

Povilas Mataitis gimė 1933 metų birželio 26 dieną Drąsutaicių kaime, Joniškio rajone. 1952 metais baigė Joniškio 1-ąją vidurinę mokyklą ir įstojo į Vilniaus universiteto Ekonomikos fakultetą, kartu stu-

muzikos akademijoje, 1990–1993 metais – Vilniaus universitete. Per 35 kūrybinės veiklos metus Mataičiai, dirbdami su Lietuvių folkloro ir kitų teatrų aktoriais, sukūrė ir pasta-tė beveik dvi dešimtis folkloro spektaklių, su jais apvažiavo visą Lietuvą; gasto liavo Rusijoje, Suomijoje, Ukrainoje, Moldovoje, Vokietijoje, Švedijoje, Indijoje, Australijoje, Naujojoje Zelandijoje.

Iškilmėse dalyvavęs teatrolugas dr. Aleksandras Guobis aukštai įvertino Folkloro teatrą vaidmenį Lietuvos kultūroje. Jo nuomone, Folkloro teatras yra „Vaidilos“ teatro, veikusio Vilniaus krašte 1930–1940 metais ir neleidusio šia-me krašte užgesti lietuviybei, ipėdinis. „Folkloro teatras pa-

Tai gyvaja istorija – išlikusių žmonių atsiminimais – paremtas pasakojimas apie Prisi-kėlimo apygardos partizanus, jų taurų gyvenimą ir žūtį nuo nuožmaus okupanto rankos, kai buvo renkamasi – gyventi atsklaupus ar mirti, išsaugant tautos garbę ir asmens savigabą. Beveik visa pokario Lietuvos jaunų vyru karta buvo išžudyta: 25 tūkstančiai žuvo kariaudami svetimų plėšrūnų sve-timuose karoose; daugiau nei 22 tūkstančiai vyru ir mergai-čių žuvo kovodami su Rusijos NKVD tūkstantinėmis ordo-mis. Dėl komunistinio ir naci-stinio teroro, žudynių, kalėjimų ir tremčių bei emigracijos, gelbstintis nuo raudonojo ir rudojo maro, Lietuva prarado 1 milijoną 53 tūkstančius savo

zijos mokytojų ir moksleivių, kovoju sių partizanų gretose, žuvusių, ištremtų ir nukankin-tų tardymuose ir kalėjimuose, atminimui išsaugoti. Ypač šiltai ir pagarbai rašoma apie gim-nazijos kapelioną Povilą Ra-cevičių ir jo padėjėjų vargonininką Vladą Kaselį, kuriuos nukankino sužvėrėjė raudo-narmiečiai, paniškai bégantys nuo puolančios nacių kariu-menės, 1941 metų birželio 27 dieną, kaip ir kunigus V. Balsį, J. Petriką ir prof. J. Dabrilą Vilkaviškio apskrityje Budan-vės miške.

Joniškio „Aušros“ gimna-zijoje 1943 metais buvo įkurta Lietuvos laisvės armijos (LLA) grupė, vadovaujama Alfonso Vaišvilo ir Stasio Ko-vo, kovoju sių prieš Lietuvos okupantus nacių. 1944 metais generolui Povilui Plechavičiui pradėjus organizuoti Vietinę rinktinę į ją įstojo daugelis gimna-zistų – LLA narių. Jiems teko patirti ir visos Vietinės rinkti-

Inteligentas, atlikęs pareigą žuvusiesiems už Lietuvos laisvę

Paminėtos kultūrologo Povilo Mataičio 80-osios gimimo metinės

dijavo ir Juozo Tallat-Kelpšos aukštėsniojoje muzikos mo-kykloje. 1966–1968 metais sta-zavosi Leningrado konservatorijoje. Ne ekonomika, bet muzika tapo jo gyvenimo mūza. 1958–1962 metais Povilas Mataitis – Vilniaus kultūros ir švietimo technikumo koncert-meisteris, 1960–1962 metais – Respublikinių mokytojų namų mišraus choro vadovas; 1962–1966 ir 1973–1974 metais – Vilniaus Juozo Tallat-Kelpšos aukštėsnių muzikos mo-kyklos dėstytojas; 1968–1973 metais – leidyklos „Vaga“ mu-zikinės literatūrinės redakcijos vedėjas. 1967 metais Valstybiniam jaunimo teatre P. Mataitis įkūrė lietuvių etnografinį ansamblį. Pirmasis jo viešas pasiromėjimas įvyko 1968 metų balandžio 13 dieną. Jų aukštai įvertino prof. Jadviga Čiurlionytė. Nuo to laiko ansamblis Povilo Mataičio ir jo žmonos Dalios Mataitienės, teatro dai-lininkės scenografės, kuri pir-moji autentiškus liaudies kos-tiumus pritaikė scenai, ener-gingos ir kūrybingos veiklos dėka gyvavo 35 metus. Ne tik gyvavo, bet ir gaivino bei skaudrino lietuvių etninės kultūros versmes. 1974 metais Povilas Mataitis pasitraukė iš visų darbų ir atsidavė savo su-kurtam Lietuvių folkloro teatrui. Tais pačiais metais jam buvo suteiktas Liaudies buities muziejaus lietuvių folkloro teatro statusas ir iki pat 1990 metų vasaromis spektakliai buvo rengiami Povilo ir Dalios Mataičių rūpesčiu pastatytame Klojimo teatre Rumšiškėse. 1996 metais teatras buvo pava-dintas Povilo Mataičio lietuvių folkloro teatru. 1985–1989 metais Povilas Mataitis buvo pakviestas dėstyti Lietuvos

rodė, – kalbėjo mokslininkas, – kas yra didžioji Lietuvos kul-tūra... Mataičiai Rumšiškėse darė stebuklus“. Prof. Vytautas Landsbergis akcentavo, kad Folkloro teatras buvo tuo metu ne tik lietuviškos kultūros reiškinys, kalbos reiškinys ir gyvosios atminties reiškinys, bet ir parodė, kaip iš veiksmo ir valios gimsta unikalus poli-tinis reiškinys: „Imam ir darom teatrą! Imam ir darom valstybę!“

Galime tik pasidžiaugti, kad atkurtoje neosovietinėje Lietuvoje dar likę žmonių, ne-praradusių lietuviybės geno, ir 2012 metais Nacionalinė kul-tūros ir meno premija buvo pa-skirta Povilui ir Daliai Matai-čiams. Tarsi nušvito mažytis vilties spindulėlis, kad dar ne viskas prarasta ir lietuviybė Lie-tuvoje atsigaus, kad nebus pil-nai realizuota M. Suslovo doktrina „Lietuva bus, tik be lietuvių“

Povilas Mataitis, Naciona-linės premijos laureatas, apdo-vanotas, pagerbtas ir pašlovintas, galėjo ramiai darbuotis prie rašomojo stalo, kaip ir didžioji dalis dabartinių intelektualų, ra-šyti memuarus apie atliktą lietuvių kultūros žygarbį. Bet – ne! Ijo, tikro inteligento ir Lietuvos piliečio, širdį beldesi pareigos balsas – išsaugoti žuvusiuju už Lietuvos nepriklausomybę at-minimą, kurį dabar stengiamasi raudonu trintuku ištrinti iš Lietuvos istorijos ir jaunuju lie-tuviukų savimonės. Kaip tikras savo krašto sūnus Povilas Mataitis pagerbė gimtojo Joniškio apskrityje veikusios Prisi-kėlimo apygardos Žvelgaičio rink-tinės žuvusiu partizanų atmini-mą – parašė knygą „Mes nor-ejome gyventi laisvoje Lietuvoje“ (Šiauliai, 2013).

doriausiu, šviesiausiu piliečių. Doram, nepradarusiam sąži-nės žmogui sunku suprasti, kaip galima dabar tylėti, kai vėl tas pats nuožmus gaivalas ke-lia galvą ir vėl pradeda lieti be-sivaduojančių iš jo vergovės tautų kraują?

Povilas Mataitis knygoje pateikia Lietuvos partizanų Prisi-kėlimo apygardos, įkurtos 1947 metų balandžio 10 die-ną suvienijus keliais partizanų rinktines – Maironio, Žaliosios, Vytauto Didžiojo, Kuni-gaikščio Žvelgaičio, veikusias Radviliškio, Pakruojo, Šedu-vo, Baisiogalo, Joniškio, Skaistagirio, Zagare, Smilgių areale, istoriją, aprašo jos įkū-rėjų likimus; žymiai detaliau aprašo Kunigaikščio Žvelgaičio partizanų rinktinės, įkurtos 1945 metų rugpjūtį Martyno Kliausiaus-Vado, Tautvydo ir jo brolio Kazio Kliausiaus-Ragelio, jungusios 150 kovo-tojų rinktines, jėjas iš Prisi-kėlimo apygardą ir veikusias Joniškio areale, istoriją. Vėliau, jau po vado Tautvydo žūties, 1946 metų vasario 19 die-ną Latvijos miškuose ji buvo pavadinta Partizano Tautvydo tévonija, į kurią įstojo dauge-lis Joniškio „Aušros“ gimnazijos mokytojų ir moksleivių.

Knygoje pateikiama joniškie-čių prisiminimai apie žuvusius partizanus, jų vadus, aprašomi partizanų mūšiai su NKVD kariuomenės daliniais ir stri-bais, jų leistas pogrindinis lai-ka-raštis „Prisi-kėlimo ugnis“, kurį redagavo 1949 metų Lietuvos partizanų Deklaracijos signa-taras mokytojas Leonardas Grigonis, vėliau tapęs visos Prisi-kėlimo apygardos vadu. Laikraščio leidyboje dalyvavo ir talentingas poetas B. Liesis. Kniga skirta Joniškio gimna-

nės negandas prie rudojo oku-panto. 1945 metų rugsėjo–spalio mėnesiais „Aušros“ gimna-zijoje vėl atgijo LLA grupė. Ją atgaivino ir vadovavo Alfonsas Kutka ir Bonifacas Leveika, vėliau tapęs Tautvydo partiza-nų tévonijos štabo viršininku. Žuvo 1950 metų rugpjūtį Daunoravos miške. Veikė keletas moksleivių grupių: vieni jų rūpinosi ginklais ir šoviniais partizanams, kiti padėjo leisti pogrindžio laik-raštį „Laisvės varpas“, treti, dažniausiai šaukiamojo am-žiaus į kariuomenę, išėjo į partizanų būrius. Gimnazijoje aktyviai veikė mokytojas komsorgas, MGB agentas „Žinomas“, ir jų vadovaujamų komjaunuolių grupė. „Aušros“ gimnazistas Juozas Bur-nickas-Miškinis tapo Tautvydo tévonijos partizanų vado pavaduotoju; kitas gimnazistas Anicetas Lukšys-Polka buvo bendrojo skyriaus viršininkas, Tautvydo tévonijos štabo viršininku tapo Karolis Galiauskas-Mėnulis; Bonaventūras Leveika-Naglis tapo Kuni-gaikščio Žvelgaičio partizanų rinktinės štabo viršininku.

Knygoje aprašyta sekmin-gos Sabaliauskui, Milvydžiui, prie Birštono bunkerio ir kitos partizanų kautynės su NKVD kariuomenė ir stribais. Tačiau Gulbinų miške Tautvydo tévonijos partizanams kautynės su NKVD kariuomenė buvo ne-sékminges, žuvo keli partiza-nai. Deja, esame ne tik karžy-gių tauta. Kaip ir visais, ypač karų ir politinių kataklizmų, laikais, visada turėjome savų išdavikų. Beje, ir dabar, jau Nepriklausomoje Lietuvoje jų turime, net į aukšciausius val-džios postus įsiropstusiu.

(keliamas į 11 psl.)

Tėsinys.
Pradžia Nr. 9 (1079)

1946 metų liepos mėnesį nuo Zubelių sodybos pas Striogas atėjo Audros būrio partizanas Balys Kemeklis-Klajūnas ir pasiprašė prieglobočio. Buvo apsirengęs paprastais drabužiais, ne kareivio uniforma. Striogą vieta gera, per namo mansardos langelius apylankė gerai matoma, juo labiau kad čia ir stribai ar kareivai mažai užsukdavo, nes žinojo, kad iš kaimo partizanauti niekas neišėjo. Kartais toluoje girdėjos šūviai, tačiau iki kaimo mūšiai nepriartėdavo. Tėvelis sutiko ne tik priglausti, maitinti, bet ir virtuvėje įrengti slėptuvę. Dirbo abu vyrai, jiems talkininkavo Filomena, Vytautas, Genė. Išardė aslą, iškasę apie 8 kvadratinį metrų viryo ūgio duobę, žemes karuciui išvežė į upelį, užklojo rastais, lentomis, o ant jų vėl suplūkė molinę aslą. Iėjimą įrenge prie koridoriuje buvusių laiptų į palėpę. Pakeldavo dangtį ir tuneliu patekdavo į spingsule apšviestą patalpą.

Partizanas slėptuvėje pastoviai negyveno, ten net gultų nebuvovo. Išeidavo į susitikimus su partizanais, o būdamas čia daugiau sėdėjo palepėje prie langelių ar miškelyje. Apie artėjančius nekiestus svečius signalą duodavo kaimo šunys. Slėptuvė buvo skirta slėptis nuo staiga pasirodžiusių baučių, stribų. Balys maitinosi su Striogų šeima, tad ūkininkui našta nebuvo didelė. Vaikus primokė niekam neprasitarti apie svečią. Sodyboje pradėjo lankytis partizanai, slėptuvėje buvo rašomoji mašinėlė. Genuite su užduotimi siūsdavo tik būtiniausiu atveju. Manoma, kad Balys Kemeklis priklausė Audros partizanų būriui, buvo jo vadas, nors Lietuvos ypatinė archyve tokį duomenį neaptikta.

1946 metų rudenį pas Balį Kemeklį atėjo DKA B rinktinės vadas A. Morkūnas-Plienėnas. Šis faktas verčia manyti, kad B. Kemeklis tikrai galėjo būti būriovadu. Plienass su Klajūnu ilgai šnekučiavosi, paskui paprašė devyniolikmetę Genutę tapti ryšininke tarp jo pussešerės Jadvigos Morkūnaitės-Neužmirštuolės, gyvenusios Juodžiūnų kaime, ir Marijonos Šerelienės iš Valų kaimo. Mergina sutiko, patvirtino Aguonos slapyvardį. Tuo metu gimtinėje gyveno ir Neužmirštuolės brolis Rapolas, paleistas iš Vorkuto slagerio. Genė palaikė ryšius su Skirmantu, Spartako, Vienuolio partizanų junginiais.

Pagal archyvinus duomenis, Jadviga Morkūnaitė, Kazimiero, slapyvardžiu Neuž-

mirštuolė, iš Juodžiūnų kaimo, Žemaitkiemio valsčiaus, nuo 1945 metų – B rinktinės Plienio būrio ryšininkė, palaikė ryšius tarp Spartako, Galijoto ir Stiklo. 1946 metais slapstėsi pas P. Striogą. 1947 metų birželio 20 dieną suimta, nuteista 10 metų kalėti. Kalėjo Uchto slagerje, paleista gyveno Igarkoje pas brolį Juozą.

Marijona Šerelienė, slapyvardžiu Šermukšnėlė, Šermukšnė, Lietuvos kariuomenės karininko Karolio Šerelio-Aviatorius žmona, gimusi 1916 metų Valų kaime, Žemaitkiemio valsčiuje, – B rinktinės Plienio būrio ryšininkė, nuo 1947 metų – partizanė. Paimta gyva 1949 metų gegužės 11 dieną Valų miške kartu su Žygūnu. Kalėjo Vorkuto slagerje. Grįžo Marijona į Lietuvą 1955 metais. Mirė 1997 metais. Jos vyras Karolis Šerelis-Aviatorius, Lietuvos kariuomenės karininkas, gimęs 1910 metais, partizanavo nuo 1944 metų. B rinktinės 1-ojo bataliono kuopos vadas. Žuvo 1950 metų kovo 17 dieną Stasės Saldžiūnienės namo slėptuvėje, Žemaitkiemio miestelyje.

Rapolas Morkūnas, Kazimiero, slapyvardžiu Karklas, gimęs Juodžiūnų kaime, Žemaitkiemio valsčiuje, – DKA B rinktinės Plienio būrio slapukas. Suimtas 1945 metų rudenį, kai sugrįžo namo padėti per rugiųjūtę. Kalėjo Vorkutoje, bet nesudarius bylos, 1946 metų liepą paleistas, grįžo į Lietuvą. 1947 metais vėl tapo B rinktinės ryšininku, partizanavo, nešiojo Plienio laiškus į Ukmergę. Turėjo bunkerį savo namuose. Suimtas 1947 metų birželio 20 dieną. Nuteistas 10 metų, kalėjo Vorkutos, Taišeto, Kolymos slageriuose. Paleistas gyveno Igarkoje pas ištremtą brolį Juozą.

Genutės užduotis buvo nuvesti iš Valų į Juodžiūnus laiskelius, gauti atsakymus ir pristatyti atgal. Matyt, Plienass norejo palengvinti merginos pareigas, tad į tolimesnes vietas nesiuntė. Taip prabėgo rudo, žiema...

1947 metų balandį Klajūnas paprašė Petro Striogos leidimo priimti kartu gyventi su žemėja jo draugą partizaną Bižūną. Tik paskui sužinojo, kad tai Zenonas Pabiržis. Sodyboje atsirado antras svetimas žmogus. Šeimai atsirado naujų rūpesčių, merginoms reikėjo partizanus maitinti, skalbtis drabužiams. Naujasis svečias buvo kiek uždaresnis nei Klajūnas, spaustino mašinėlę atsiaukimus, abu buvo ginkluoti. Filomena Striogaitė pris-

mena, kad tévelis ir jos dėl pildomos naštos niekada nesiskundė, džiaugėsi, kad taip gali prisidėti prie Tėvynės išvadavimo nuo okupanto. Gal ir ne suprato, kad net iš ramusjų kaimas yra priešo taikinyje, kovojo judėjimą, veiksmus sekā saugumo užverbuoti žmonės, stribai, partinis aktyvas.

1944 metų gruodį Juodonių kaimo gyventojų Kazimiero ir Uršulės Morkūnų sūnūs: Kostas, Juozas ir Mykolas, buvo paimti į sovietų kariuomenę. Jau 1945 metų sausį apmokyti buvo vežami į frontą.

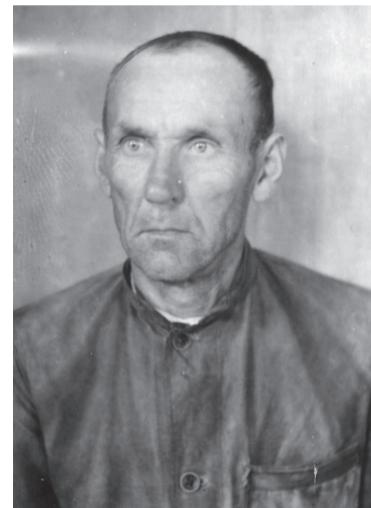
Genė Striogaitė

Lenkijoje Kostas pabėgo, susirado vietos partizanus. Sugrįžęs į Lietuvą, su broliu Rapolu prisijungė prie pusbrolio A. Morkūno-Plienio partizanų. Kostas buvo suimtas 1946 metų sausį, tačiau iš Šešuolių stribyno pabėgo. Žuvo tų pačių metų birželį Butkūnų kaimo kartu su V. Vaičiūnu-Digliuku.

1947 metų gegužę Marijona Šerelienė-Sermukšnėlė, Jadvygė Morkūnaitė-Neužmirštuolė ir jos broliai partizanai Rapolą Morkūnų-Karklą NKVD išaiškino kaip aktyvius pasipriešinimo dalyvius. Morkūnų namuose buvo aptiktas bunkeris, Jame slapstėsi sužiestas partizanas Skirmantas. Šermukšnėlė išėjo į mišką pas partizanus. Laimingai iš namų pabėgė Jadvygė su Rapolu ntarė prisilausti pas dėdę Petrą Striogą, nes žinojo, kad ten du partizanai jau slapstosi. Maždaug po mėnesio, vaiskių birželio 20-ąją, pamatė, kaip nuo kalnelio ateina būrys NKVD garnizonu kareivių ir stribų. Manoma, kad į Virkščius jie atėjo vedini žinios, kad čia gali slapstyti Morkūnai. Partizanai sulindo į jiems atrodius patikimą bunkerį, iėjimą prie laiptų papildomai užmaskavo. Atėjė užkariautojai sustatė visą šeimą prie sienos, klausinėjo, kur pasislėpę partizanai. Tuo metu Filomena Šerelienė gyvulius. Apėjo visus trobesius, išnarstė pakampes, pir-

tį, miškelį, bet nieko nerado. Matyt, žinojo, o gal ir kažkas buvo nurodės, kad sodyboje partizanai tikrai yra. Tada pradėjo stuksentis sienas, lubas, grindis. Daužydami virtuvės aslą, atrado tušumą, paskui ir dangtį į slėptuvę. Įsakė pasiduoti ir išlisti iš slėptuvės, o jei ne – buvo pasiruošę į vidų messti granatas. Žinoma, vyrai būtų atsišaudę, paskui susisprogdinę, tačiau negalėjo, nes tarp jų buvo mergina...

Išlindo trys vyrai ir Šermukšnėlė. Greitai jiems surišrankas. Petrą Striogą už mel-

Petras Striogas

vimą sumušę, liepė su Filomena ruoštis. Sunkvežimiui juos šešis nuvežę į Vydiškių stibyną. Iš ten visi atsidūrė Ukmergės kalėjime. Prasidėjo tardymai, kurių metu MGB tardytojas vyr. leitenantas Evtiuchinas sužinojo, kad Genė Striogaitė – partizanų ryšininkė ir rėmėja. Ją suėmė birželio 30 dieną, tačiau tik liepos 4-ąją Ukmergės MGB pasirašė nutarimą ją areštuoti už pagalbą partizanams Klajūnui ir Bijūnui. Tada Klajūnas vadintas Kapočiumi, nes Balys Kemeklis dar tris mėnesius save šia pavarde vadino... Kaltinamajame akte nurodyta 14 partizanų junginys: be jau minėtų partizanų ir jų talkininkų prijungti dar 7 asmenys: Damutė Karalytė, Vincas Meilus, Karolina Valeikaitė, Monika Cimbalaite. Aldona Augustinienė, Ona Kebelytė ir Veronika Liubeckienė. K. Valeikaitė įvardijo Katino, Spartako ir Bizūno būrių ryšininkę Žibutę, Cimbalaite – Algirdo, Plienio ir Galijoto būrių ryšininkę Nida, A. Augustinienė, gyvenusią Ukmergėje, J. Šibailos-Dieduko ryšininkę su Aldona Paulavičiute-Indyro. Aldona 1946 metų vasarį Šerelij namuose Valų kame perdarė partizanams drabužių, taip pat nupirkо popierius ir rašemosios mašinėlės juostą. Konfiskavo Petro Striogos turtą, nuteisė 10 metų kalėti ir 3 metus tremties, tačiau karinis tribunolas D.

Karalytės, O. Kebelytės ir V. Levickienės turto nekonfiskavo, nes moterys paprasčiausiai jo neturėjo.

Pagal archyvinius duomenis, Vincas Meilus, Simono, slapyvardžiu Mina, Myna, partizanų Viktoro-Šturmo, Ignas Daktaro, Jono ir Apolonijos brolis, gimęs 1926 metais Valų kaime Žemaitkiemio valsčiuje. Nuo 1944 metų – B rinktinės Plienio būrio partizanas. 1946 metų gegužę – birželį gavęs iš DKA štabo padirbtus dokumentus, gyveno legaliai Veprį valsčiuje, Galijoto bataliono teritorijoje. Suimtas 1947 metų liepą. Karo tribunolo Ukmergėje nuteistas 10 metų lagerių. Kalėjo Komijos, Irkutsko lageriuose. 1956 metais paleistas. Grįžo į Lietuvą.

Karolina Valaikaitė, Ignas, slapyvardžiu Žibutė, iš Inkilų kaimo, Žemaitkiemio valsčiaus. Nuo 1946 metų rudens – B rinktinės ryšininkė tarp Spartako, Katino ir Bizūno. Suimta 1947 metų liepą. Kalėjo Uchto slagerje. Grįžo į Lietuvą. Mirė 1986 metais.

Monika Cimbalaite, Ignas, slapyvardžiu Nida, gimusi Šeimyniškių ar Paškonų kaime Želvos valsčiuje. B rinktinės Plienio, Galijoto būrių ryšininkė. Suimta 1947 metų liepą.

Aldona Augustinienė, Jono, gimusi 1906 metais, gyveno Kaune ir Ukmergėje. Nuo 1945 metų – B rinktinės Piliakalnio ir Plienio ryšininkė. Suimta 1947 metų liepą. Sugrįžo į Lietuvą, mirė 1967 metais. Vyras Adomas Augustinas (1898–1978) – Lietuvos kariuomenės aviacijos majoras, 1945–1954 metais kalėjo lageriuose ir buvo tremtyje Krasnojarsko krašte. Žinoma, kad po vyro suėmimo Aldona ją ginklus perdarė Plienui. Sūnus Vitoldas (1929–1948) žuvo Pečioros slagerje, buvo vienas iš Ukmergės gimnazijos pogrindinės organizacijos iškūrėjų.

Damutė Karalytė, Mykolo, slapyvardžiu Gegutė, Žibutė, gimusi 1916 metais Antanuvkos kaime Želvos valsčiuje. B rinktinės Žaibo būrio ryšininkė. Suimta 1945 metų liepos 28 dieną, kalinta Komijoje. 1946 metų spalio 13 dieną paleista nutraukus bylą. 1947 metų liepos 4 dieną vėl suimta. Karo tribunolo 1947 metų lapkričio 19 dieną nuteista 10 metų lagerių. Kalėjo Uchtižemlaje, Komijoje. 1955 metų kovo 8 dieną paleista. Grįžo į Lietuvą. Jos brolis Augustas, slapyvardžiu Kregždė, partizanų slapukas, ryšininkas su Plienio, Aro ir Tigro rinktinėmis.

(keliamas į 12 psl.)

Pabaiga.
Pradžia Nr. 9 (1079)

Okupantų persekiojami

1948 metų gegužės 22 dieną ten, kur gyveno Antanina Mačionienė su dukterimis, atbėgo jų pussererė Genė ir papasakojo, kad kaime labai neramu: vaikšto kažkokie kareivai, šaudo. Siūlė Onutei bėgti. Deja, namai jau buvo apsuptyti. Kareivai elgėsi nepiktybiškai, ne taip, kaip stribai – tėvynės išdavikai. Kareivai patarinėjo šeimai imti maisto, drabužių, kitų daiktų kelionei, nes ji bus ilga, todėl gali prireikti daug ko. Mergaitėms nuoširdžiai patarė pasiimti knygų. Buvo duoti du vežimai – į vieną sukovrė maistą ir atsisėdo Onutė Mačionytė su stribais, į kitą – mama, seserys ir kareivai, ten sukovrė drabužius. Tuo metu visi žinojo apie Sibirą, jo kaip pragaro bijojo visų Sovietų sąjungos okupuotų šalių gyventojai.

Abu vežimai atvažiavo iki Daugų. Pirmas vežimas, kuriame sėdėjo Onutė, pasuko į kitą pusę ir nesustojęs važiavo toliau. Onutė pradėjo šaukti, o mama, pasivijusi vežimą, prašė, kad grąžintų jų maistą, nes vaikai badu numirs. Stribai tik nutaikė į ją ginklus, išvadino įvairiaus žodžiai, numetė nuo vežimo Onutę ir nuvažiavo švesti, palikdami šeimą be menkiausio duonos kąsnio. Laimei, geri kaimynai Degėsiai ir kiti skubiai atneše duonos ir kitokio maisto nelaimės ištiktais šeimai. Tada atvažiavo sunkvežimis ir nuvežė visus nelaimėlius į Varėnā, kur juos pakrovė į traukinį.

Žodis „pakrovė“ gali gluminti, todėl reikėtų paaiškinti, kad ištremiamieji buvo sugrūsti į vagonus kaip gyvuliai. Vagone nebuvo net tualeto, jokio pravirangelio ar net plyšelio gaivesniams orui patekti. Vis dėlto kai kuriuose vagoneose žmonės traukė lietuviškas dainas. Tik už Uralo traukinys sustojo ir leido žmonėms pailsėti, iš vietinių nusipirkti maisto ir pieno, pasisemti vandens. Traukiniui pajudėjus, leido praversti langus.

Tremtiniai buvo atvežti iki Abakano, už 275 kilometrų į pietvakarius nuo Krasnojarsko. Tremtiniai buvo suvaryti į aptvarą, vėliau sulaipinti į sunkvežimius, kurie buvo keliami keltu per Jeneisejaus upę. Tada ir pabudo visų baimę, nes dar kelionės pradžioje jaunimas linksmosi. Vyrai nusiėmė kepurės, moterys meldėsi. Žmonių mintyse sukilo prisiminimai apie masines žydų žudynes. Tačiau niekas žudyti nesiruošė – kas gi norės prarasti daug nemokamos darbo jėgos? Tremtiniai buvo vežami nuo Abakano iki Kzylo. Toliau jau nebuvo jokių gyvenviečių, tik Mongolijos siena. Mačionių moterys buvo apgyvendintos Jermakovskojės rajone, Malij Kebežo kaime.

Ona Čiriene (Mačionytė) sprendimą ištremti jų šeimą, pasirašytą valstybės saugumo leitenanto Senino, pamatė tik atkūrus Lietuvos nepriklausomybę. Pagrindinis kaltinimas – „užmušto bandito šeima“. Išvardyti vienos Antaninos Mačionienės sūnaus „nuodėmės“ sovietų valdžiai: „Sūnus Kostas Mačionis vokiečių okupacijos metu priklausė baudžiamajam būriui „Sargyba“, kurio sudėtyje aktyviai, asmeniškai su ginklu rankose, dalyvavo kovoje prieš tarybinius partizanus, buvo aktyvus kaimų savisaugos būriui „Sargyba“ agitatorius.“ O turėti 26 hektarus žemės tapo pagrindu

Mačionių ūki „išbuožinti“.

Gyvenimo pradžia Sibire buvo labai sunki. Pirmas šv. Velykas šventė valgydamos kopūstų sriubą, virtą iš kaulo, kurį Antanina Mačionienė atėmė iš šuns ir nuplovusi išvirė. Moterims teko dirbtį miško pramonėje. Darbo vieta buvo už 8 kilometrų. Teko rankiniu pjūklu pjauti medžius, įkalti į rastą galus metalinius kuoliukus, už kurių būdavo užkabinami arklio pakinktai ir tokiu būdu arklys nutempdavo ar nuriundavo rastą pakrovimo aikštelių link. Ten iš rastą kuoliukai būdavo išlupa-

Juozapavos vienkiemyje pašventintas paminklinis kryžius žuvusiems Dzūkų rinktinės Geležinio Vilko grupės partizanams Kostui Mačioniui-Žvalgui ir Juozui Vadeckui-Tarzanui

mi ir gržtama atgal, prie kito nupjauto rastą. Ir taip visą pamainą.

1948 metais, dirbant naktinėje pamainoje, traktoriaus vikšrai sutraiskė Onai Mačionytei kojos pirštus, bet niekas neskubėjo jos vežti pas gydytoją, nes turėjo prikrauti mašiną rastą ir palaukti, kol bus baigtas jos pamainos darbas. Pas gydytoją ji buvo nuvežta tik po pusantros paros. Pirštai buvo amputuoti, koja negijo pusę metų. Sesuo Irena sirgo, nes jai netiko klimatas. Tai dar labiau sunkino padėti, nes nedirbantys tremtiniai gaudavo dvigubai mažesnį duonos davinių. Taip buvo iki tol, kol vienas vokietis atidavė joms karvę.

1949 metais Mačionių moterys gaivo žinią, kad ištremė ir seserį Danutę į salą, esančią Baikalo ežero viduryje. Ten sąlygos buvo pakenčiamos, atsiūsdavo pinigų mamai. 1951 metais buvo ištremtos Monika Dirsienė (Antaninos Mačionienės sesuo) ir Girdutė Mačionytė. Aldona Mačionytė ištikėjo, pakeitė pavardę, persikelė gyventi į Biržus, jai tremties pravysko išvengti.

Po Stalino mirties režimas sušvelnėjo, todėl ir gyvenimas pagerėjo. Girdutei buvo leista važiuoti ten, kur gyveno seserys ir mama. Gržtė iš tremties joms buvo leista 1958 metų rugpjūčio 20 dieną. Sugržo ne į savo namus, nes stribai namo naujas rastus buvo išardė ir išsivežę, o likusius pastatus sudeginę. Apsigveno pas tetą Moniką Dirsienę Sokonių kaime. Ji buvo gržusi iš tremties anksčiau ir nusipirkusi seną svirną. Antanina Mačionienė mirė 1959 metų spalio 28 dieną. Visą gyvenimą savo vaikams buvo kaip uola: stiprybės, atkaklumo, ištvermės pavyzdys.

Gimės kovo 11-ąja

Partizano Žvalgo atminimo žamžinimas

Laisvės kovotojų kūrybos posmai atskleidžia nepalaužiamą ir nesunaikinamą lietuvio dvasią. Dauguma eileraščių virto dainomis, paplito tarp jaunimo ir buvo viena iš pasipriešinimo okupantams formų. Dainomis žmonės reiškė neapykantą naujos okupacinės valdžios tironijai, šaukėsi laisvės ir apdraudojo karžygijus. Tos dainos – tai tarasi laisvės kovų eiliuota kronika.

Autoriui žinomas Kosto Mačionio

O dabar džiaukitės, plokit delnais
ir juokitės.

Juk kraugo ik valios ir ašarų ik soties
prisigérę,

Laimingi tai padarę, Tar. Lietuvoje tai
sukélę jauskitės.

Dainuoja „laisva laiminga Lietuva“,
samagono prisigérę.

Bet, komunistai, visa tai yra neamžinas
dalykas.

Baigsis mūs ašaros akyse, išnyks veide
nusiminimas,

Kelsis tėvynė laisva, laiminga ir atšvęs
Velykas.

Ir išsipildys tada tautos baisus jums
prakeikimas.

Dainuokite ir keikitės ik valai samagono
prisigérę,

Kol jaučiatės galingi, kol jaučiatės tautos
valdovai.

Imkite medalius kruvinus, nes esat
pasigyrę:

Išlaisvinom Lietuvą. Bet atsišauk dar
jos priešui.

K. M. (Kalba netaisyta.)

Apie 1978 metus, kai Daugų miestelio kapinėse buvo statomas paminklas Antaninai Mačionienei, Danutė Mačionytė pasirūpino, jog ir brolio Kosto palaikai iš Vieciūnų kaimo kapinių būtų perlaidoti į Mačionių šeimos kapavietę.

Laisvės kovų karžygio Vaclovo Verio-Žaibo ir jo vadovaujamų Geležinio Vilko narsių vyru atminimas žamžintas Daugų Ažuolų memoriale. Šis partizanų atminties memorialas Daugų miestelio kapinėse buvo atidengtas ir pašventintas 1992 metų liepos 5 dieną. I stelas buvo sudėta 30 lentelių, kuriose išrašyti žuvusių partizanų vardai.

Vytautui Mačioniui kilo sumanymas atnaujinti ir išplėsti Ažuolų memoriale, tame žamžinti nuolatinius ar laikinus prieškarinio Daugų valsčiaus gyventojus – partizanus, kovojušius ir žuvusius už Lietuvos laisvę, Dauguose išniekinčius. 2006 metų vasarą Ažuolų memorialas papildytas dar dviem stelomis – akmeninėmis plokštėmis, kuriose išrašyti dar šimto žuvusių partizanų vardai, kiekvienoje steloje po 50. Atnaujintas partizanų atminties memorialas Dauguose buvo atidengtas ir pašventintas 2006 metų rugsėjo 24 dieną Lietuvos partizanų kapeliono, monsinjoro Alfonso Svarinsko.

LGGRTC Pasispriešinimo dalyvių (rezistentų) teisių komisija 1999 metų spalio 13 dienos nutarimu (protokolo Nr. 48) Kostui Mačioniui pripažino karrio savanorio teisinį statusą (po mirties).

2012 metų rugpjūčio 5 dieną buvusiame Juozapavos vienkiemyje (Daugų seniūnijoje) pašventintas paminklinis kryžius žuvusiems Dzūkų rinktinės Geležinio Vilko grupės partizanams Kostui Mačioniui-Žvalgui (1923–1945) ir Juozui Vadeckui-Tarzanui (1908–1946). Šv. Mišios už žuvusiuosius buvo aukojamos Alovės parapijos bažnyčioje, o paminklinį kryžių pašventino monsinjoras Alfonsas Svarinskas.

2013 metų kovo 7 dieną iškilmingame Kovos 11-osios minėjime Dzūkijos partizanas Kostas Mačionis (po mirties) Krašto apsaugos ministro ir kariuomenės vado apdovanotas Lietuvos kariuomenės kūrėjų savanorių medaliu. Apdovanojimą krašto apsaugos ministras Juozas Olekas įteikė partizano Kosto Mačionio-Žvalgo seserai Onai Čirienei (Mačionytėi).

Arturas ČIRAS

eileraštis „Komunistams“. Eileraščio rankraštis išlikęs ir saugomas Izabelės Skliutaitės baudžiamojoje byloje. 1946 metų birželio 23 dieną kratos metu šis eileraštis rastas pas suimtąjį Izabelę Skliutaitę (nuteista 10 metų lagerio ir 5 metams tremties).

*Lietuvi, ar nematai danguje gaisrų
pašvaiščių,
Ar negirdi aimanuojančių savo tėvų,
Ar neatjauti savo verkiančių seselių,
Savo brolių, savo tautiečių lietuvių?*

*Dangus krauju pasruvo aplinkui
nuo gaisrų,
Kyla balsas keršo šaukiantis tavo tėvų,
Akys ašarotos, nelinks mos liūdinčių
sesučių, –
Štai tokia dalis yra mūs lietuvių.*

*Dabar už ką, jūs man tą pasakykit,
Kodėl tik kur pažvelgsi – pašvaistės,
aimanos, verksmai,
Kodėl Aukščiausias nesiklauso tautos
skundo,
Sakyk, ar dar pas mus tai viskas tesis
dar ilgai.*

*Prakeiki būkite, jūs išgamos, jūs
komunistai –
Prakeikė skësdama aimanose visa tauta.
Tik jūs pas mus sukelėt tą chaosą,
komunistai,*

Tik jūs kaltėse skësta tėvynė Lietuva.

*Per jūs malonę mus gudo NKVD-tai,
Per jus daug brolių jau nušovė bėgančius
miškan.*

*Tik jūs kalti, kad fronte nuo bado ir nuo
kulkų žūsta broliai
Ir jums ne kam reiks atsakyti tas
klausimas.*

Inteligentas, atlikęs pareiga žuvusiesiems už Lietuvos laisvę

(atkelta iš 8 psl.)

Tuomet ir Priskėlimo apygardoje tokiai atsirado – tai Kazys Šakmanas, provokatorius, įsiskverbęs į Tautvydo partizanų rinktinę, turėjęs MGB slapyvardį „Jorgėla“; jo brolis Juozas Šakmanas – MGB agentas „Kuisis“ ir provokatorius Kazys Našliūnas-Senis, turėjęs MGB slapyvardį „Katinas“. Joniškio krašte siautėjo sokolovininkų būrys, organizuotas provokatoriaus, MGB agento „Savas“.

Iki pat 1956 metų Joniškyje buvo leidžiamas pogrindinis leidinys „Partizanų šūviams aidint“, vėliau pavadinamas „Partizanų šūvių aidas“.

Knygos autorius iniciatyva Vilniuje, jau atkūrus Nepriklausomybę, buvo įkurta Joniškio „Aušros“ gimnaziją bausių kraštiečių draugija „Sida“; į kurią įėjo prof. Ferdinandas Vaitiekūnas, kultūrologas Povilas Mataitis, režisierius A. Lopas, buvęs politinis kalnys Simonas Norbutas, parašęs knygą „Partizano Tautvydo tėvūnija“, J. A. Antanaitis. Jų pastangomis prie buvusios Joniškio „Aušros“ gimnazijos pritvirtinta memorialinė lenta su mokytojų ir moksleivių, dalyvavusių pasipriešinime prieš okupantus, pavardėmis. Joje įrašyti: Povilas Racevičius, Vinco (1908–1941); Jonas Steikūnas, Antano (1906–?), Stanislovas Ališauskas, Prano (1913–1945); Martynas Kliausius-Tautvydas, Prano (1911–1946); Juozas Burnickas-Miškinis, Stasio (1920–1945); Vytautas Sruo-

gis, Juliaus (1924–1951); Ignas Ramonas-Karosas, Ignas (1928–1948); Vytenis Skablauskas, Jono (1928–1947); Vytautas ir Bronius Dryžos (žuvo 1945); Karolis Galiauskas-Mėnulis (1924–1950); Bonifacas Leveika-Naglius, Komaras, Šarūnas (1926–1950).

Knygos autorius kreipiasi į istorikus ir žuvusiuosius bendražygius, prašydamas patikslinti, ar Joniškio areale žuvę partizanai buvo Joniškio „Aušros“ gimnazijos moksleiviai: Steponas Rakštys-Putiala, Janonis, Kunota (žuvo 1946 metų vasario 18 dieną kautynėse prie Milvydžių); Vytautas Briedis-Cezaris, Kurmis (žuvo 1946 metų vasario 18 dieną prie Milvydžių); Vytautas Bunga, Stasio (1929–1950 metų vasario 21 diena); Albinas Šliažas-Maironis, Juliaus (1926–1950 metų rugpjūčio 2 diena); Juozas Kasparavičius (Gasparavičius)-Narsutaitis, Juozo (1931–1950 metų rugpjūčio 2 diena); Bronius Dryža (žuvo 1945 metų rugpjūčio 8 dieną); Anicetas Butkus-Kirvinskas (1923–1949 metų kovo 17 diena); Jonas Rutkus-Jurginas (1922–1949 metų kovo 17 diena). Patvirtinti žuvusiuosius vardai bus įrašyti minėtoje atminimo lentoje prie Joniškio „Aušros“ gimnazijos.

Niekas neturi būti užmirštasis. Nėra didesnio žygdarbio už atliktą lietuvių pareigą Tėvynei. Povilo Mataičio knygatai ne tik liudijimas Istorijai apie atliktą joniškiečių žygdarbijų gyvybės kaina, pareigą savo Tėvynei, Tai ir ginklas, šian-

dien, prieš pajuodusios sąžinės išdavikus, kaip pokaryje šakmanai, našlénai, galvažudžiai „Savi“, kurie neabejotinai bus įvardinti istorijoje, ir atlikta šventa inteligenčio pareiga žuvusiesiems didvyriams už Lietuvos laisvę įamžinti. Prof. Adolfas Damušis rašė: „Kaip saulės spindulys, perėjęs per kristalą, sutvyksta įvairiaspalviu spekturu, taip ir mūsų rezistentų aukos prasmė, perėjusi per laiko prizmę, nušvīs vis naujais nuostabiaisiais atspalviais. Savo prasmingais siekiais Laisvės ir Teisingumo visiems, savo aukos dvasia Lietuvos rezistentai tampa geresnio šouliais besivystančio pasaulio pranašai. Jie yra Aušros šviesa horizonte, žadanti šviesesnę, teisingesnę, išmintingesnę ateitį“.

Prof. Ona VOVERIENĖ

Skelbimai

Kovo 22 d. (šeštadienį) 11 val. Kauno įgulos karininkų ramovėje (A. Mickevičiaus g. 19) įvyks atkurtos LLKS Tauro apygardos visuotinis susirinkimas.

Prašome dalyvauti visus Tauro apygardos karius savanorius ir Laisvės kovų dalyvius. Negalintieji dalyvauti praneškite į štabą tel. (8 37) 778 904.

Kovo 25 d. (antradienė) 11 val. Kaišiadorių r. savivaldybės mažojoje salėje įvyks atkurtos LLKS Didžiosios Kovos apygardos visuotinis susirinkimas.

Kviečiame dalyvauti visus DKA karius savanorius ir Laisvės kovų dalyvius.

Negalintieji dalyvauti prašome pranešti tel. (8 346) 51 580.

Kovo 26 d. (trečiadienė) 16 val. Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro Tusculėnų rūties parko memorialiniame komplekse (Žirmūnų g. 1F, Vilnius) įvyks Tukumo muziejaus (Latvija) kilnojamosios parodos „Sibire ant beržo tošies rašyti laiškai“ atidarymas.

Malonai kviečiame dalyvauti!

Kovo 27 d. (ketvirtadienė) 16 val. Pasipriešinimo sovietinei okupacijai ir Sajūdžio muziejuje Panevėžyje (Respublikos g. 17) įvyks Rimvydo Racėno knygos „I mielą šalį Lietuvą“ pristatymas. Dalyvaus knygos autorius R. Racėnas, bus galima įsigyti pristatomą knygą.

Malonai kviečiame dalyvauti!

Kovo 28 d. (penktadienė) Jonavos krašto muziejaus Istorijos skyriuje įvyks LPKTS Jonavos filialo 25 metų veiklos ir 1949 metų trėmimo 65-mečio paminėjimas.

9 val. Jonavos Šv. Jokūbo Apaštalų bažnyčioje bus aukojamos šv. Mišios už 1949 metų tremtinius, atguliusius amžinojo išalo žemėje, grįžusius, bet išėjusius Amžinybėn, ir išlikusius gyvuosiui.

11 val. Jonavos krašto muziejuje aptarsime nuveiktus darbus per 25 metus ir numatysime ateities planus.

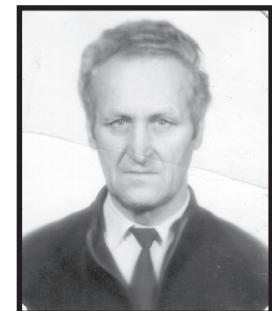
Bendraudami prie arbato puodelio prisiminsime prarastą vaidystę ir jaunystę. Pasidžiaugsimė, kad nugalėjė tremties sunkumus, sulaukėme išsvajotos Lietuvos laisvės ir galime ja džiaugtis.

Veiks tremties fotografijų paroda. Dainas iš tremties dainuojas choras „Viltis“.

Malonai kviečiame dalyvauti.

ILSEKITES RAMYBEJE

Jonas Laurinskas
1929–2014

Gimė Tauragės valsč. Pipalių k. ūkininkų šeimoje. 1949 m. buvo suimtas už ryšius su partizanais. Nuteistas 25 m. laagerio. Iki 1956 m. kalėjo Karagandos laageriuose. Atgimimo laikotarpiu aktyviai dalyvavo renginiuose, buvo LPKTS Tauragės filialo narys. Dirbo ugniagesiu.

Palaidotas Tauragės kapinėse. Nuoširdžiai užjauciamo artimuosis.

LPKTS Tauragės filialas

Juozefa Raudoniuotė-Nekrevičienė

1933–2014

Gimė Klaipėdos r. Endriejavos valsč. Miukų kaime. Anksti neteko tėvo. 1948 m., būdama 13 metų, su šeima ištremta į Krasnodarsko kr., Kežmos r., Kados k. Tremtyje sukurė šeimą. Su vyru Kazimieru Nekrevičiumi 1948–1956 metais sunkiai dirbo miško pramonės ūkyje. 1958 m. grįžo į Lietuvą, apsigyveno Grombaviškės k., vėliau persikelė į Gargždus. Ilgus metus dirbo Gargždų butų ūkyje. Buvo aktyvi visuomenininkė, liaudiškų dainų ir šokių mylėtoja.

Palaidota Gargždų Laugalių kapinėse. Užjauciamo artimuosis.

LPKTS Klaipėdos rajono filialas

Užjauciamo

Mirus vyru Petru, nuoširdžiai užjauciamo LPKTS Vilniaus skyriaus tarybos narę Vandą VERTELKIENĘ ir jos artimuosis.

Tvirtybės – netekties akivaizdoje. Stiprybės, grįžus į kasdienių darbų sūkurį.

LPKTS Vilniaus skyrius

Dėl Mamos mirties nuoširdžiai užjauciamo buvusią Permės sritys tremtinę Lietuvos varpininkų draugijos pirmininkę Danutę Blékiene. Jos brolių ir artimuosius.

LPKTS Kauno filialas, Lietuvos varpininkų draugija, Lietuvos kudirkaičių organizacija

Rugpjūčio mėnesį asmeniskai organizuoju kelionę į Tomską ir Tomsko srityt aplankytį tremtinį artimųjų kapus. Kviečiu žmones, kurie norėtų tapti bendrakeleiviais. Susisiekti su Zeronu Norvaiša tel. 8 683 65 623 arba (8 45) 594 272, Dambavos g. 10, Dambavos k. Velžio sen. Panevėžio r.

Dėmesio!

Knygų tremties ir rezistencijos tematika galite įsigyti LPKTS būstinės knygynelyje, Kaune, Laisvės al. 39.

ISSN 2029-509X

Leidėjas LPKTS

Tremtinys

LPKTS puslapis internete: <http://www.lpkts.lt>

Įmonės kodas 3000 32645. Ats./sask. Nr.LT18 70440600 0425 8365, AB „SEB“ bankas.

Redaktorė

Jolita Navickienė

Redakcija:

Dalia Maciukevičienė,

Vesta Milerienė,

Ingrida Vėgelytė

Mūsų adresas: Laisvės al. 39,

LT-44309, Kaunas, tel. (8 37)

323 204, faksas (8 37) 323 214.

Indeksas 0117.

El. paštas:

tremtinys@zebra.lt

Projektą „Lietuvos Laisvės kovų, tremties ir tautos

netekcių atspindžiai“ remia

Spausdino spaustuvė UAB

„Rinkos aikštė“, Josvainių g. 41,

Kėdainiai

Ofsetinė spauda 3 sp. lankai.

Kaina 2 Lt

S P A U D O S ,

R A D I O I R

T E L E V I Z I J O S

R É M I M O

F O N D A S

Tiražas 2430. Užs. Nr.

Sunaikinti gyvenimai

(atkelta iš 9 psl.)

Pranė Striogą ir jo dukteris Filomeną bei Genę kaltino, kad priglaudė partizanus, irenę savo namuose bunkerį, teikié maistą, skalbė drabužius ir apie šį nusikaltimą nepranešé saugumui. Jie neneigé. Vieno trumpo susitikimo metu sese-rys pasitaré, kad Genei, kaip ryšininkai, galima prisijimti partizanų globą, tačiau Filomena turinti sakyti, kad jos darbas buvo šerti gyvulius, tad nei maisto šeimai ruošé, nei drabužių skalbė. 1947 metų lapkričio 19 dieną teismo posédyje Filomena išsigyné ankstesnių parodymų, tad buvo nubausta 5 metus kaléti ir 5 metus gyventi tremtyje už tai, kad nepranešé valdžiai ar saugumui apie globojamus partizanus. Genei Striogaitei atseikéjo 10 metų lagerio ir dar 5 metus tremties, kaip ir daugumai ryšininkų. Partizanams Balui Kemekliui-Klajūnui ir Zenonui Pabiržiui-Bijūnui skyré po 25 metus lagerio.

1955 metų kovo 28 dieną Komijos ASSR vidaus reikalų ministerija priémé sprendimą išleisti į laisvę atlikusias bausmę Uchtos lagerio kalines Veroniką Liubeckienę, Jadygą Morkūnaitę, Genę Striogaitę, Oną Kebelytę, Damutę Karalytę, Karoliną Valeikaitę ir Moniką Cimbalaitytę. Vykdant šį sprendimą nustatyta, kad D. Karalytė 1955 metų vasario 6 dieną Komijos ASSR Aukščiausiojo teismo sprendimu į laisvę jau paleista; Genę Striogaitę 1951 metų kovo 22 dieną Uchtižemlage mirė.

Filomena Striogaitė-Šabūnienė prisimena, kad Genę dirbo miško kirtimo brigadoje. Komijos klimatas atšiaurus, mergina persišaldé, kiek pasirugsi mirė. Palaidota bendroje kalinių kapavietėje, tad vieta nenustatyta. Filomeną apgyvendino barakuose, vertė dirbtį įvairius darbus: kirsti mišką, kasti durpes. Kartą jai pasisekė – prižiūrėtojai pasiūlé įnoringu, nieko neklausančiu jaučiu, vežti durpes. Mergina mokejó elgtis su gyvuliu: jo nemusé, glosté, atsinešdavo kuokšteli pašaro. Taip prisijaukino, pavadino ji Petkevičiumi – darbar ir pati nežino kodél. Reikėdavo durpių į roges prisikrauti ir puskilometrį vežti, tad galédavo šiek tiek pailséti. Puolé peršalimo ligos, tai kai kada ir gydytojai nuo darbo atleisdavo. Tada ardydavo senus drabužius ir siuvinédavo. Kartą ją siuvinėjančią pamatė lagerio viršininkas ir paprašé, gal ji galinti padéti žmonai išsiuvinėti drabužius, senuosis pataisyt. Taip sulauké poilsio dieñu, kai viršininkas pats nuo

darbo atleisdavo.

Popenkerių metų nelaisvés atsiduré tremtyje Igarkoje. Ten rado jaunesniuosius brolius Vytautą ir Valentiną bei seserį Anelę, ištremtus iš Lietuvos 1948 metų balandžio 22-ają. Kartu su jais į tremtį atkeliao ir Jadygos bei Rapolo Morkūnų téveliai Uršulé ir Kazimieras bei brolis Juozas. Tévai miré tremtyje.

Igarkoje lietuvių tremtinį bendruomenę džiaugsmingai laukdavo atvykstančio kunigo Mykolo Buožiaus (1911–1991). Jis krikštijo vaikus, teiké Santuokos Sakramentą. 1948 metų balandžio 19 dieną Smilgių miestelyje Panevėžio rajone bolševikų suimtas ir „ypatingojo pasitarimo“ nueteistas 10 metų pataisos darbų, bausmę atliko Norilsko statybose, vėliau – anglies ir rūdos šachtose. 1955 metais išleistas į lagerio, savanoriškai éjo kungiopareigas Igarkoje. I Lietuvą gríjo 1956 metais.

Igarkoje Filomena susipažino su buvusiu politiniu kaliniu, tada jau tremtiniu Boliumi Šabūnu iš Mikailiškių vienkiemio, Ziežmarių valsčiaus. Boliaus tévas Jonas buvo išvykęs į Ameriką užsidirbtį pinigų ūkiui. Sugrįžęs neieškojo idirbtos žemės – nusipirkо apie 20 hektarų Piktakiemio miško. Vedé, savame miške pjové medžius, rovē kelmus ir sklypą paverté dirbama žeme. Paskui su žmona Anastazija Purickaitė statési trobesius. Žinoma, kad 1923 metais sodyboje gyveno 8 asmenys.

Bolius (1912–1999) 1947 metų kovo 24 dieną iškustas ir suimtas, 1948 metų balandžio 8 dieną nuteistas 7 metams nelaisvés, nes šeima padéjo partizanams. Kaléjo Norilsko lageriuose, tremtį praleido Krasnojarsko krašte. 1956 metų balandžio 28 dieną bausmés laiką baigé, tais pačiais metais vedé Filomeną ir sugrīzo į Lietuvą. Iš pradžių apsistojo Mikailiškių vienkiemyje, tarp miškų, bet po kelių ménesių išvyko gyventi į Kauną. Cia šeima užaugino tris vaikus: Ritą, gimusių 1957 metais, Gintautą, gimusių 1962 metais, ir jauniausiąjį Genadijų, gimusių 1962 metais. Sodyba Mikailiškėse sunyko, 1986 metais vienkiemio vardas panaikintas.

Petras Strioga sugrīzo į savo namus, gyveno vienas, tik gilioje senatvėje persikélė į Kauną pas dukterį Filomeną. Palaidotas prie žmonos Barboros Lyduokių kapinėse. Vytautas, Anelė ir Valentas tremtį baigé 1957 metų rugsėjo 2 dieną.

(Bus daugiau)

Stanislovas
ABROMAVIČIUS

Naujos knygos

Aukštaitijos krašto istorijos vėrinys

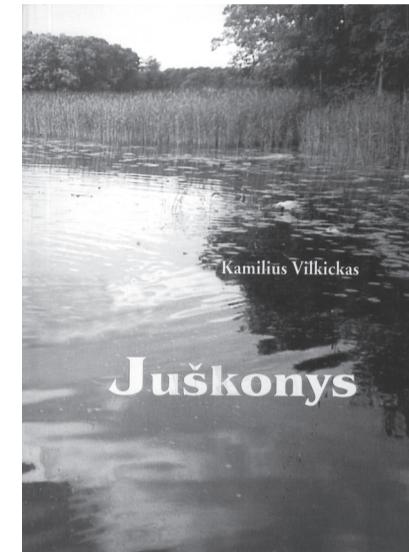
Rytų Lietuva. Tik 15 kilometrų iki parapijos centro Skiemonių. Tik 14 kilometrų iki Anykščių rajono centro, 22 kilometrų iki Utenos, 40 kilometrų iki Ukmergės. Tik 16 kilometrų – į Alentą, tik 8 kilometrai – į Leliūnus. Šių kilometrų apsuptyje puikuojasi Juškonys. Kaimas Utenos rajone, prie Mamino ežero. Juškonys gimės ir augę Kamilius Vilkikas nesenai išleido knygą „Juškonys“, kurioje įtaigiai aprašo gimtinės grožį, jų supusius žmones ir paties išgyventus sunkumus sovietų lageriuose.

Apie save knygos autorius rašo trumpai, chronologine tvarka. Gimė Juškonys, baigė Juškonų pradžios mokyklą, po to mokési Veprių žemės ūkio mokykloje, gilio žinias Vilniaus vidurinėje sodininkystés mokykloje, dar vėliau – Buvydiškių žemės ūkio technikume. Igijo agronomo specialybę. 1947–1958 metų laikotarpis pažymėtas tremties ir lagerių vietomis. Grįžęs į Lietuvą K. Vilkikas dirbo Dūkšto vaismeldžių medelyne, po kurio laiko apsigyveno Utenoje. Sulaukės pensioninio amžiaus išigijo bityną ir laisvą laiką skiria būtelėms darbštulėms. Dar viena šio laisvalaikio dovana – parašyta knyga apie Juškonis.

Zmogaus nueitą kelia galiama apibūdinti keliais sakiniiais, tačiau kiekvienas iš jų – išgyventų metų, didelés patirties lobynas. Ne išimtis ir Kamilio Vilkicko gyvenimas. Jis kūpinas patirties, išpūdžių, prisiminimų ir išminties. Visa tai K. Vilkikas sudėjo į prisiminimų knygą „Juškonys“, kurioje dominuoja autoriaus sutik-

tų žmonių išmintis. Vadovaudamas savo filosofija, autorius sukūrė žmonių portretus ir vaizdinius apie laiką ir gyvenimo nuostatas, egzistavusius 20 amžiuje.

Knyga supažindina su mūsų valstybés atkūrimo pradžia, žmonių ištvirtinimo joje pradmenimis: nuo valakų reformos

paskelbimo iki sovietų kolektivizacijos, per savo šeimos ir kaimo gyventojų istorijas – nuo Lietuvos suklestėjimo prieškario metais iki 1940-ųjų birželio 15-osios, Lietuvos okupacijos dienos. Apie tarp to meto valstiečių vyrvusias nuotaikas autorius rašo: „Naujieji šeimininkai griebési teroro. Stalino komisarai, vietinių parsidavėlių remiami, émē persekioti aktyviausius Lietuvos piliecius. Antrosios sovietų okupacijos laikotarpiu – 1944 metais – prasidėjo masinė jaunuolių mobilizacija į Raudonąją armiją. Lietuvos jaunimas tam priešinosi. Émė burtis jaunuolių grupés, pasi-

traukusios į išsivaduojamosios kovos būrius. Tai buvo pirmosios grupés. I jas rinkosi „prasiakalė“ sovietų valdžiai. Burbiškio, Kurklelių miškuose vyrai išsikasé bunkerius, ruošésia čia ilgesniams gyvenimui. Artėjant žiemai susirinko 500 vyru, buvo sukurtą vadovybę ir Žaliasių partizanų rinktinę. Jos vadu išrinktas Kazys Tyla-Tarzanas, – rašoma knygoje „Juškonys“. Autorius išsamiai aprašo partizanų veiklą, jų užimtumą, buitį, nes ir pats buvo jų gretose. Partizanavo ir jo brolis Vladas.

Knygoje pateikiamas partizanų ir vadų pavardés, slapyvardžiai. Aprašomi kasdienybés epizodai, demaskuoti čekistų užverbuoti agentai.

Kalinimo vietas ir tardymo punktus K. Vilkikas išvardija labai nuosekliai – nuo Utenos apskrities saugumo kamerų iki Maskvos persiuntimo punkto, nuo Gorkio kalėjimo iki Komijos lagerių. Pateikta plati mirtininkų lagerių: Karagandos, Kemerovo sritys, Novokuznecko, Novosibirsko, Didžiojo Unguto, Krasnojarsko, kuriuose pačiam teko būti, geografija. Atsikvėpdamas autorius rašé eilutę Krasnojarskas-Juškonys. Si vilties ženklu pažyméta eilutę datuojama 1959 metų kovo 19–29 dienomis. Tik tiek dienų tada skyré K. Vilkiką nuo Lietuvos!..

Knygoje gausu dokumentų ir laiškų faksimilių, Vilkickų šeimos, knygos autorius, giminai, pažįstamų nuotraukų, pateiktos tūžmonių, kurie vieinaip ar kitaip susiję su aprašomais įvykiais, pavardés.

Aušra ŠUOPYTĖ

Du procentus gyventojų pajamu mokesčio skirkite LPKTS

Vietė VM archyo brökiniui kodui	FR 0512 2 Vyrilia 02	Pilda VM darbuotojas			
1 Mokesčių mokesčio identifikacinis numeris (asmens kodas)	Forma pertenčiai Valstybės mokesčių mokesčio pajamų				
3V Vardas	Forma pertenčiai Valstybės Respublikos finansų ministerijos				
4 Adresas	viršelio 2003 m. vasario 7 d. įsakymo Nr. V-45 (2012 m. vasario 17 d. įsakymo Nr. VA-16 redakcija)				
PRAŠYMAS PERVESTI PAJAMŲ MOKESČIO DALĮ VIENETAMS, TURINTIEMS TEISĘ GAUTI PARAMĄ, IR (ARBA) POLITINĖMS PARTIJOMS					
5 Mokesčių laikotarpis	6 Mokesčio dalis skirži** vienetams, turintiems teisę gauti paramą	6A Atpaisakau mokesčio dalį skirži** vienetams, turintiems teisę gauti paramą	7B Mokesčio dalis skirži** politinėms partijoms	7A Atpaisakau mokesčio dalį skirži** politinėms partijoms	8 Papildomu lajų skaičius
E1 Gavejo tipas**	E2 Gavejo identifikacinis numeris (kodas)	E3 Mokesčio dalies paskirtis***	(Galite pažymeti tik vieną laukelį)	E4 Mokesčio dalies dydis (procentas)	E5 Mokesčio dalis skirži iki mokesčių laikotarpio.....
1 2 3 0 0 0 3 2 6 4 5	A N Y K Š Č I U F I L I A L A S				
2					
3					
4					
5					
6					
7					
* Pažymėjus 6 ir (ar) 7S laukelį, mokesčio dalis bus pereivedama šiam preiomyne nurodytiems vienetais, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms (ankstesnio mokesčių laikotarpio prasymė, kuriamo buvo užpildyti E5 laukeliai, nurodytiems vienetais, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms).					
** Pažymėjus 6A ir (ar) 7A laukelį, mokesčio dalis Jūsų anksčiausiuose pralaimyse nurodytiems vienetais, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms nebebus pereivedama.					
*** Gavejo tipas: 1 – politinė partija, 2 – vėliavė, turintis teisę gauti paramą.					
**** E3 laukelio užpildomumas, pagal paramos išteikimo vieneto, turintį teisę gauti paramą, arba politinė partija, kokiam tikslui jis turėtu panaudoti skiriamą mokesčio dalį. Įrašomas gavejo programos, meno ar sporto kolektivo, padalinio, organizacijos pavadinimas. Negali būti išrašomi vardu, pavardė ir daugiau kaip 2 skaičiai.					
***** E5 laukelio užpildomumas, kai mokesčio dalis liečia vienetais, turintiems teisę gauti paramą, ir (ar) politinėms partijoms pagedaujama skirti ilgiau kaip 1 metus. Įrašomas laikotarpis negali būti ilgesnis nei 5 metai, pradedant skaičiuoti nuo metų, išrašytų 5 laukelių.					
Aemuo, pateikęs prasymą (paraiška) (vardas, pavardė)					
3 0 9 0 2 8 8 1 3 5 1 6 9 4					

Užpildydami laukelį E2 įrašykite LPKTS įmonės kodą 300032645, laukelyje E3 įrašykite filialo pavadinimą.